

NHL Hogeschool

Docent Theater

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande bacheloropleiding Docent Theater van NHL Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van NHL Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2014 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 17 en 18 september 2014.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer M.J.A.M. Schalkwijk (voorzitter, domeindeskundige)

De heer J.W. van der Lecq (domeindeskundige)

De heer J.G.H. van Gemert (domeindeskundige)

Mevrouw I. Ludekuse (studentlid)

Mevrouw drs. P. Göbel, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2014*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 17 november 2014

Panelvoorzitter

De heer M.J.A.M. Schalkwijk

Panelsecretaris

Mevrouw P. Göbel

Samenvatting

De bacheloropleiding docent theater van NHL Hogeschool is een voltijdse opleiding die studenten opleidt voor functies in de kunsteducatie. Bij diplomering krijgen afgestudeerden de eerstegraads lesbevoegdheid. Deze bevoegdheid biedt afgestudeerden de mogelijkheid lessen in drama/theater te geven in zowel de binnenschoolse kunsteducatie, tweede- en eerstegraads, inclusief CKV en Kunst algemeen, als de buitenschoolse kunsteducatie. De afgestudeerde kan daarnaast aan het werk als trainingsacteur en cultureel ondernemer.

De opleiding krijgt het oordeel **voldoende** op basis van de oordelen per standaard.

Beoogde eindkwalificaties

Afgestudeerden van de opleiding docent Theater vinden vooral werk in de binnen- en buitenschoolse kunsteducatie, het educatief theater en/of als trainingsacteur in bedrijven. De meeste afgestudeerden werken als freelancer of als zelfstandig professional. Het panel kan zich daarom goed vinden in de keuzes van de opleiding voor enerzijds het leraarschap (met stages in de onder- en bovenbouw van de binnenschoolse kunsteducatie) en anderzijds het trainingsacteren. Het past de cultureel ondernemer van deze tijd om zich in verschillende contexten te kunnen bewegen. De competenties en de bijbehorende kennisbasis om het eerstegraads niveau te bereiken, vormen de basis voor het curriculum. De breedte van de opleiding komt via cultureel ondernemerschap tot zijn recht. Bij beide profileringspunten, leraar en trainingsacteur, geldt het belang van de artistieke ontwikkeling van de student

Standaard 1 als wordt als **goed** beoordeeld.

Programma

Het curriculum is opgebouwd volgens vier leerlijnen: een integrale leerlijn (projecten), een conceptuele leerlijn (kennis en methodieken), een vaardigheden leerlijn (artistieke basis) en de leerlijn studieloopbaanbegeleiding (begeleiding en reflectie). De leerlijnen zijn gekoppeld aan de competenties en de kennisbasis. De opbouw van het curriculum is helder: eerst komen de eigen spel- en maakvaardigheden aan bod, vervolgens staat de overdracht naar leerling, cursist of speler centraal. In de loop van de studie kunnen studenten steeds meer eigen keuzes maken.

Tijdens de opleiding worden studenten op het leraarschap voorbereid. Via de binnenschoolse stages maakt de student kennis met zowel de onderbouw als met de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Daarnaast doen studenten ook ervaring op met andere doelgroepen. Studenten en afgestudeerden voelen zich niet altijd heel zeker van hun kennis over CKV en Kunst algemeen. Er wordt een basis gelegd, maar die zou uitgebreid kunnen worden met muziek, dans en beeldende kunst.

Studenten ontwikkelen een ondernemende houding als voorbereiding op het cultureel ondernemerschap. Hiervoor zijn onderzoeksvaardigheden onontbeerlijk. Deze vaardigheden zijn volledig in de programma-onderdelen geïntegreerd waardoor van studenten al vanaf het eerste jaar een onderzoekende houding wordt gevraagd.

De opleiding vraagt ook van studenten om meer zelfsturing aan hun leerproces te geven, waarbij de docent als coach optreedt. De balans tussen begeleiden en loslaten moet nog verfijnd worden. Docenten vinden loslaten niet gemakkelijk.

Aspirant-studenten krijgen in voorlichtingsbijeenkomsten een realistisch beeld van de opleiding. Om te worden toegelaten moeten aankomende studenten een diploma havo, vwo of mbo hebben. Daarnaast moeten ze deelnemen aan een selectieprocedure om hun theatrale kwaliteiten en overdrachtskwaliteiten te bepalen.

De opleiding heeft oog voor het feit dat de opleiding studenten een vol programma biedt waardoor gemakkelijk piekbelastingen ontstaan. Zij heeft daarom regelmatig overleg met studenten over de studeerbaarheid van het programma en stelt dat waar nodig bij.

De standaarden 2, 4, 6 en 7 worden met een voldoende beoordeeld, de standaarden 3 en 5 met een **goed**.

Personeel

De opleiding hanteert een adequaat personeelsbeleid. In de jaarlijkse functionerings- en beoordelingsgesprekken maakt de opleiding afspraken met de medewerkers over onder andere professionalisering en bijscholing. Het docententeam bestaat uit deskundige docenten die goed gekwalificeerd zijn om het onderwijs zowel vakinhoudelijk als didactisch te verzorgen. De meeste docenten zijn naast hun taken aan de hogeschool actief in het werkveld. Hierdoor beschikken de docenten over een groot netwerk.

De ondergrens in de formatie is bereikt. De inzet en de toewijding van de docenten staan nog garant voor voldoende kwaliteit. Het gevaar van overvragen is een reëel risico geworden, waardoor de kwaliteit van het onderwijs wordt bedreigd.

Standaard 8 is met een **voldoende** beoordeeld, standaard 9 met een **goed** en standaard 10 met een **onvoldoende**.

Voorzieningen

De opleiding is gehuisvest in een modern onderwijsgebouw en beschikt over speciale voorzieningen zoals theatervoorzieningen, spel- en danslokalen. Helaas zijn de ruimtes niet zo flexibel dat ze aan nieuwe onderwijsvormen en – ideeën, bijvoorbeeld kleinere projectgroepen, aangepast kunnen worden.

De studieloopbaanbegeleiding functioneert goed, maar moet met de invoering van het vraaggestuurd onderwijs wellicht uitgebreid worden met coaching.

De standaarden 11 en 12 worden als **voldoende** beoordeeld.

Kwaliteitszorg

Het kwaliteitszorgbeleid sluit aan bij het hogeschoolbeleid. De opleiding heeft een uitgebreid instrumentarium om de kwaliteit te meten. Evaluatieresultaten worden in verbeteracties vertaald en uitgevoerd. Onder docenten en studenten heeft het panel een goed kwaliteitsbewustzijn aangetroffen dat onderstreept wordt door de actieve deelname van studenten aan de opleidingscommissie en panelgesprekken.

De standaarden 13 en 15 ontvangen het oordeel **goed**, standaard 14 het oordeel **voldoende**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding heeft een goede toetssystematiek en hanteert uiteenlopende toetsvormen. De combinatie van assessments in de integrale lijn met theorietoetsen in de conceptuele leerlijn en presentaties in de vaardighedenlijn blijkt goed te werken. Studenten worden op heel verschillende manieren getoetst op het behalen van de competenties en het verwerven van de kennisbasis. De recent ontwikkelde rubrics blijken een goed hulpmiddel te zijn bij de beoordeling en het geven van feedback. Wel dienen toetsinstrumenten en rubrics nog verder doorontwikkeld te worden. Hetzelfde geldt voor de afweging wanneer een of twee beoordelaars moeten worden ingezet.

De afstudeerdossiers die het panel heeft bekeken, zijn alle van bachelorniveau. De gekozen onderwerpen zijn relevant voor de beroepspraktijk. Wel vindt het panel dat studenten nog beter de theorie aan de praktijk kunnen toetsen en meer aandacht aan het Nederlands kunnen schenken.

Standaard 16 ontvangt het oordeel **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Programma	16
	Standaard 2 Oriëntatie van het programma	16
	Standaard 3 Inhoud van het programma	18
	Standaard 4 Vormgeving van het programma	20
	Standaard 5 Instroom	22
	Standaard 6 Studeerbaarheid	23
	Standaard 7 Duur	24
	Personeel	25
	Standaard 8 Personeelsbeleid	25
	Standaard 9 Kwaliteit van het personeel	26
	Standaard 10 Kwantiteit van het personeel	27
	Voorzieningen	29
	Standaard 11 Materiële voorzieningen	29
	Standaard 12 Studiebegeleiding	30
	Kwaliteitszorg	32
	Standaard 13 Evaluatie resultaten	32
	Standaard 14 Verbetermaatregelen	33
	Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg	34
	Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	35
	Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	35
3	Eindoordeel over de opleiding	39
4	Aanbevelingen	41
5	Bijlagen	43
	Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	45
	Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	55
	Bijlage 3 Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	57
	Bijlage 4 Bezoekprogramma	63
	Bijlage 5 Bestudeerde documenten	69
	Bijlage 6 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	73
	Bijlage 7 Verklaring van volledigheid en correctheid	75

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Docent Theater
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34745
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	N.v.t.
6. Variant(en)	Voltijd en deeltijd
7. Locatie(s)	Leeuwarden
8. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: september 2008 Besluit NVAO: 4 augustus 2009
9. Code of conduct	Getekend

Administratieve gegevens van de instelling

10. Naam instelling	NHL Hogeschool
11. Status instelling	Bekostigd
12. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	N.v.t.

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Uitval uit het eerste jaar:

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012
uitval	21%	25%	33%	35%	25%	25%

Uitval uit de bachelor:

Cohort	2007	2008	2009
uitval	45%	7%	17%

Rendement:

Cohort	2006	2007	2008
Rendement	60%	55%	67%

Docentkwaliteit:

Graad	MA	PhD
Percentage	77%	0%

Docent-studentratio:

Ratio	1:21
-------	------

Contacturen:

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen	22	20	15	12

Schets van de opleiding

De opleiding docent Theater (dTheater) leidt op tot een algemene bekwaamheid en bevoegdheid in het kader van de Wet Beroepen in het Onderwijs voor het binnen- en buitenschoolse werkveld. De opleiding is een zogeheten ongegradeerde lerarenopleiding waardoor studenten bij diplomering een eerstegraads lesbevoegdheid hebben.

De opleiding dTheater vormt samen met de lerarenopleiding docent Beeldende Kunst en Vormgeving de afdeling Kunst en Educatie van de NHL Hogeschool. De afdeling Kunst en Educatie valt weer onder het instituut Educatie en Communicatie, een van vier instituten van de hogeschool.

De afdeling Kunst en Educatie heeft een nieuwe visie en nieuw beleid ontwikkeld die aansluiten bij de landelijke ontwikkelingen rondom het leraarschap en de bezuinigingen in de kunstensector. In 2012 is een nieuw landelijk profiel en de nieuwe kennisbasis voor de opleiding dTheater uitgekomen. Deze ontwikkelingen vormen het uitgangspunt voor een herziene profilering en nieuw vormgegeven curriculum. Dit nieuwe curriculum is in 2012 ingevoerd. Dat betekent dat in 2016 de eerste studenten van het nieuwe curriculum zullen afstuderen.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3, de aanbevelingen in hoofdstuk 4.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Beroepsbeeld

De opleiding dTheater leidt studenten op tot vakkundige, communicatieve en inspirerende theaterdocenten die in staat zijn om, binnen de brede diversiteit aan werkvelden, educatieve en/of theatrale (maak)processen met diverse doelgroepen vorm te geven¹. Bij diplomering krijgen afgestudeerden de eerstegraads lesbevoegdheid. Deze ongegradeerde lesbevoegdheid biedt afgestudeerden de mogelijkheid in de volle breedte van het vak lessen in drama/theater te geven. De volle breedte omvat zowel de binnenschoolse kunsteducatie, tweede- en eerstegraads, inclusief CKV en Kunst algemeen, als de buitenschoolse kunsteducatie en daarnaast ook het trainingsacteren en cultureel ondernemerschap.

De opleiding waarborgt het eerstegraads niveau door studenten te laten reflecteren op metacognitief niveau, door studenten zowel een stage in de onderbouw als in de bovenbouw van de binnenschoolse kunsteducatie te laten volgen, en tot slot doordat studenten moeten voldoen aan de landelijke kennisbasis. Daarnaast is de moderne docent theater cultureel ondernemer: iemand die kansen ziet, problemen oplost, onderwijs en projecten organiseert, subsidies genereert en innovatieve leerinhouden ontwerpt. Hiervoor moet de studenten het vereiste vakmanschap en de benodigde artistieke ontwikkeling ontwikkelen. Het panel kan zich in deze visie vinden.

Afgestudeerden van de opleiding dTheater vinden vooral werk in de binnen- en buitenschoolse kunsteducatie, het educatief theater en/of als trainingsacteur in bedrijven. De meeste afgestudeerden werken als freelancer of als zelfstandig professional.

¹ *Docent Theater Leeuwarden: Passie, Lef, Kennis*, Kritische Reflectie ten behoeve van de visitatie van de opleiding docent Theater, NHL Hogeschool, juli 2014

Profiel

De opleiding dTheater in Leeuwarden profileert zich met de ontwikkeling van het leraarschap, de didactische, pedagogische en interpersoonlijke bekwaamheden. De afgelopen jaren is daar de profilering op het gebied van trainingsacteren bijgekomen. Deze laatste ontwikkeling past naar de mening van het panel bij de breedte die de opleiding nastreeft.

Competenties

De opleiding dTheater hanteert de landelijke kennisbasis, waarin ook het competentieprofiel voor de opleiding docent Theater in Nederland is opgenomen. De opleiding heeft actief deelgenomen aan de totstandkoming van deze kennisbasis. De hbo-competenties en de Dublin descriptoren zijn integraal in dit landelijke competentieprofiel verwerkt, waarmee het bachelorniveau is gegarandeerd. Kennisbasis en competentieprofiel liggen ten grondslag aan het nieuwe curriculum dat in 2012-2013 is ingevoerd (zie bijlage 1). De opleiding heeft aanvullende ICT-competenties ontleend aan de ADEF-kennisbasis voor de tweedegraads lerarenopleidingen. Het panel is positief over niveau en inhoud van de competenties.

In een schema laat de opleiding dTheater zien hoe de oude en de nieuwe competentiesets zich tot elkaar verhouden:

Competenties 2004	Competenties 2012
Creërend vermogen	Artistiek competent
Ambachtelijk vermogen	
(Kunst)pedagogisch vermogen	Pedagogisch-didactisch competent
Didactisch vermogen	
Operationaliserend vermogen	
Vermogen tot samenwerking	Interpersoonlijk competent
Communicatief vermogen	
Reflectief vermogen	Kritisch-Reflectief competent
Vermogen tot groei en vernieuwing	
Omgevingsgerichtheid	Omgevingsgericht competent (inclusief cultureel ondernemerschap)

Tabel: competenties docent Theater

De opleiding heeft de competenties in drie niveaus onderverdeeld, gekoppeld aan de fases in het curriculum:

Fase	Jaar	Assessment	Wanneer assessment	Aftoetsing welk niveau
Propedeuse	1	Propedeuse assessment	Na periode 4 jaar 1	Niveau 1 alle competenties
Hoofdphase	2 en eerste helft jaar 3	Hoofdphase assessment	Na periode 2 jaar 3	Niveau 2 alle competenties
Minor	tweede helft jaar 3	Afronding minor	Eind jaar 3	Niveau 2 keuze uit alle competenties
Afstudeerfase	4	Afstudeer assessment	Na periode 4 jaar 4	Niveau 3 alle competenties

Tabel: Toetsing competenties dTheater op de verschillende niveaus

(Inter)nationaal netwerk

Vrijwel alle docenten hebben een deeltijdaanstelling en zijn daarnaast in het beroepenveld werkzaam. Op deze manier is er een permanente afstemming tussen de opleiding en de behoeften in het werkveld. De opleiding heeft een netwerk van contacten met regionale organisaties die zich met de professionele kant van het werk bezig houden (zoals theatergezelschap Tryater, Stadschouwburg De Harmonie, Keunstwurk) en binnen het amateurgerechtigd (bijvoorbeeld Kunstkade, Jeugdtheaterscholen, amateurgerechtigd). De opleiding participeert in KEN, Kunst Educatie Noord Onderwijs en Onderzoek. Dit is een samenwerking van de kunstvakdocentenopleidingen in het noorden waaruit onder andere de joint degree master Kunsteducatie is voortgekomen.

De opleiding participeert in het Netwerk docent Theateropleidingen Nederland (momenteel als voorzitter), organiseert bijeenkomsten voor de werkveldadviescommissie (minimaal twee keer per jaar), en organiseert en/of neemt deel aan het jaarlijkse congres voor trainingsacteurs. Op deze manier houdt de opleiding de ontwikkelingen in het werkveld bij.

Ook op internationaal gebied is de opleiding actief. Via uitwisselingen en bezoeken toetst de opleiding de competenties regelmatig aan andere opleidingen (bijvoorbeeld Liverpool Institute for the Performing Arts, Fachhochschule Osnabrück, Institut für Theaterpädagogik). In 2015 wil de afdeling Kunst en Educatie samen met vijf kunsthogescholen een Erasmus KA2 programma uitvoeren.

Overwegingen en conclusie

Het panel kan zich goed vinden in de keuzes van de opleiding voor enerzijds het leraarschap (met stages in de onder- en bovenbouw van de binnenschoolse kunsteducatie) en anderzijds het trainingsacteren. Het past de cultureel ondernemer van deze tijd om zich in verschillende contexten te kunnen bewegen. De competenties van 2012 en de bijbehorende kennisbasis bieden goede uitgangspunten om het eerstegraads niveau te realiseren. De breedte van de opleiding komt via cultureel ondernemerschap tot zijn recht. Bij beide profileringspunten geldt het belang van de artistieke ontwikkeling van de student zoals ook blijkt uit de competenties en de kennisbasis 2012.

Het panel stelt vast dat de opleiding op diverse manieren de competenties heeft getoetst aan het werkveld en aan soortgelijke opleidingen in het buitenland.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Programma

Standaard 2 Oriëntatie van het programma

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

De opleiding vindt het belangrijk dat studenten een ondernemende houding ontwikkelen, zowel als voorbereiding op een beroepspraktijk als cultureel ondernemer als voor het succesvol kunnen uitvoeren van onderzoek. Van studenten wordt verwacht dat ze actief en constructief zijn, doelgericht te werk gaan, coöperatief zijn en hun eigen leerproces kunnen reguleren. De leeractiviteiten van de student staan in deze visie garant voor het verwerven van kennis en de toepassing ervan.

Beroepsvaardigheden

De opleiding maakt gebruik van projecten om studenten op een geïntegreerde wijze aan beroepsvaardigheden te laten werken. De projecten kennen een duidelijke opbouw, waarbij studenten eerst 'spelen & maken' met elkaar en op elkaar oefenen om vervolgens vanuit opdrachten projecten buiten de hogeschool en in het educatieve veld uit te voeren. Aan het eind van het eerste jaar (project 4) doen studenten hun eerste ervaring op met lesgeven op een basisschool (zie bijlage 2 voor curriculumoverzicht).

De projecten in het tweede jaar kennen een vergelijkbare opbouw met een duidelijke verdieping. In bijvoorbeeld project 5 Spelen onder regie werken studenten aan een voorstelling onder regie van een professional. In project 7 Kunst en onderwijs werken studenten multidisciplinair en verzorgen ze een workshop, een cursus of een korte lessenserie in een instelling voor buiten- of binnenschoolse kunsteducatie. Studenten leren werken met diverse doelgroepen.

In het derde jaar werken de meeste studenten onder leiding van een professional aan theaterinterventies. Studenten kunnen ook zelf een project aandragen waarmee ze de competenties kunnen verwerven. In Project 10 staat de stage in de bovenbouw van de binnenschoolse educatie centraal. In het vierde jaar volgen studenten een stage naar keuze, mits goedgekeurd door de examencommissie. Het panel vindt dat de opleiding een goede opbouw in de stages heeft aangebracht.

Onderzoeksvaardigheden

In het oude curriculum kregen studenten onderzoeksvaardigheden in een aparte cursus in het derde jaar aangeboden. Afgelopen jaar zijn de vierdejaars studenten stapsgewijs begeleid bij het uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek. De huidige vierdejaars, die het oude curriculum hebben gevolgd, voeren op eigen verzoek zowel een artistiek als een praktijkgericht onderzoek uit volgens de aanpak in het nieuwe curriculum.

In het nieuwe curriculum zijn onderzoeksvaardigheden vanaf het eerste project in het programma verweven. Voor projecten en stages voeren studenten toepassingsgericht en contextgebonden onderzoeken uit waardoor ze hun onderzoeksvaardigheden integraal ontwikkelen. In het vierde jaar zullen de studenten zowel een artistiek onderzoek, in de vorm van het maken van een voorstelling, en een praktijkgericht onderzoek uitvoeren. De student kan hierbij zijn eigen fascinatie volgen en ontwikkelt een eigen visie op het beroep van docent Theater. Het panel is positief over de wijze waarop de opleiding vorm geeft aan de onderzoekscomponent. Het management gaf aan nog bezig te zijn met wat artistiek onderzoek precies moet inhouden, Het zoekt naar een methode om subjectieve processen te kunnen objectiveren, maar daar moet eerst een nieuw instrumentarium voor worden ontwikkeld.

Kennis

Jaarlijks stelt de opleiding in een teambijeenkomst de actuele literatuurlijst vast. Het panel heeft vastgesteld dat de gebruikte literatuur actueel en relevant is. Wel heeft het van studenten vernomen dat niet altijd duidelijk is welke boeken daadwerkelijk gebruikt worden.

In de conceptuele en vaardigheden leerlijnen (zie standaard 3) doen studenten theoretische kennis en methodische vaardigheden op die in de kennisbasis worden genoemd. Naast het werken aan het instrumentarium voor de eigen artistieke en persoonlijk ontplooiing (zoals spel en dans, improvisatie en spel, toegepast spel, theaterpracticum, didactisch practicum) doen studenten onder andere kennis op over dramaturgie, onderwijskunde en vakdidactiek, communicatie en ondernemerschap, theater- en kunsteducatie (waaronder CKV en Kunst algemeen). Het panel is zich bewust van de veelheid aan elementen waaruit het programma voor een docent Theater volgens de competenties en de kennisbasis moet bestaan. Toch vindt het panel dat het aanbod aan CKV en Kunst algemeen in het curriculum beperkt is. Aan het eind van het tweede jaar krijgen studenten het onderdeel Theater- en kunsteducatie, CKV en Kunst Algemeen (4 EC). Het panel zou graag zien dat er meer aandacht is voor de multidisciplinariteit van dit onderdeel, in de vorm van muziek, dans en beeldende vormen. Studenten en afgestudeerden gaven aan dat de basis er weliswaar is, maar ze voelen zich niet echt goed toegerust om de volle breedte van dit vakgebied te verzorgen. In een onderdeel van het programma hebben studenten wel leren kijken naar dans, maar alleen op het gebied van drama voelen ze zich goed voorbereid op lesgeven in het eerstegraads gebied. De opleiding gaat meer aandacht aan CKV en Kunst algemeen besteden.

Internationalisering

Studenten maken gedurende de opleiding niet alleen kennis met de regionale en nationale beroepspraktijk, maar ook met de internationale beroepspraktijk. In het tweede studiejaar maken de studenten een studiereis naar Berlijn om voorstellingen en musea te bezoeken en in gesprek te gaan met verschillende beroepsbeoefenaren. Studenten kunnen ervoor kiezen, na goedkeuring door de examencommissie, om de minor of het afstudeeronderzoek in het buitenland te doen.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding veel aandacht besteedt aan de ontwikkeling van vaardigheden bij studenten. De studenten worden in ruim voldoende mate voorbereid op het leraarschap. Via de binnenschoolse stages maakt de student kennis met zowel de onderbouw als met de bovenbouw. Daarnaast doen studenten ook ervaring op met andere doelgroepen. Van studenten en afgestudeerden heeft het panel vernomen dat het aanbod aan kennis over CKV en Kunst algemeen beperkt is. Er wordt een basis gelegd, maar die zou uitgebreid kunnen worden met muziek, dans en beeldende kunst, hetgeen de opleiding van plan is.

Het panel is positief over de wijze waarop de opleiding onderzoeksvaardigheden in het curriculum heeft geïntegreerd, waardoor van studenten al vanaf het eerste jaar een onderzoekende houding wordt gevraagd.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Inhoud van het programma

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Bij de ontwikkeling van het nieuwe curriculum zijn de persoonlijke ontwikkeling en de competentiegroei van de student centraal geplaatst. Gedurende de studiejaar moet de zelfsturing van studenten toenemen. De opleiding realiseert dat door van intensieve naar meer extensieve begeleiding te gaan, door van gesloten projecten en taken naar open projecten te groeien en tenslotte door van vastgelegde beoordelingscriteria naar door de student bepaalde, en door de opleiding gesanctioneerde, criteria te gaan. Om deze uitgangspunten te verwezenlijken heeft de opleiding vier leerlijnen ontwikkeld om de beoogde competenties te verwerven:

- Integrale leerlijn: studenten passen kennis en vaardigheden toe in een project (project based learning) dat een sterke relatie met de beroepspraktijk heeft (authentieke setting);

- Conceptuele leerlijn: studenten verwerven de theoretische en methodische elementen uit de kennisbasis die ze nodig hebben voor de beroepspraktijk;
- Vaardigheden leerlijn: studenten ontwikkelen een artistieke basis zoals vastgelegd in de kennisbasis;
- Studieloopbaanbegeleiding: studenten worden gedurende de gehele studie begeleid door een studieloopbaanbegeleider en leren te reflecteren op hun eigen leerproces (zie standaard 12).

Het panel stelt vast dat de opleiding met deze leerlijnen een samenhangend en consistent curriculum heeft opgebouwd. Het curriculum volgt de opbouw van het competentieprofiel (zie standaard 1).

In het eerste jaar maakt de student kennis met de opleiding en het toekomstige beroep en wordt zijn geschiktheid daarvoor vastgesteld. In de vaardighedenlijn werken studenten aan hun eigen spel- en maakvaardigheden. Het tweede jaar bestaat uit verdieping, verbreding en inzicht in de samenhang van de competenties en de kennisbasis op het tweede niveau. In deze fase staat de overdracht naar leerling/cursist/speler centraal: anderen laten spelen waarbij de student als regisseur en speldocent optreedt. In het derde jaar kan de student voor een minor kiezen: de minor trainingsacteren van de opleiding, een minor van NHL Hogeschool of een minor buiten de hogeschool. Niveau drie is de afstudeerfase waarin de student een beroepscontext kiest om zich verder in te bekwamen. In deze fase leert hij het vak op professioneel niveau uit te oefenen.

De koppeling van leerlijnen aan de competenties en de kennisbasis garandeert dat studenten bij het afstuderen de competenties op het vereiste niveau hebben bereikt. De artistieke competentie, onderzoek en ondernemerschap, evenals de ICT-competenties worden integraal in de vier genoemde leerlijnen aangeboden. Het panel waardeert het positief dat er ondanks het volle programma voldoende ruimte is voor individuele keuzes (zoals minoren, stage in jaar 4, afstudeeronderzoek).

In het document *Curriculumhandleiding dTheater* (versie 1.0, NHL Hogeschool, juli 2013) heeft de opleiding een verdeling van de kennisbasis en de competenties op de verschillende niveaus per periode beschreven. In de studiehandleidingen beschrijft de opleiding per periode per leerlijn aan welke elementen uit de kennisbasis en aan welke competenties (inclusief ICT-competenties) wordt gewerkt. Ook de toetsvormen staan in dit document vermeld. Uit het gesprek met studenten werd duidelijk dat zij de structuur van het curriculum helder vinden en het vierde jaar overzichtelijk. Studenten weten waar ze aan toe zijn.

Overwegingen en conclusie

Het panel is positief over de wijze waarop de opleiding de koppeling tussen de leerlijnen en de kennisbasis en competenties heeft gemaakt. Het overzicht laat zien hoe de competenties en de kennisbasis in het curriculum zijn verdisconteerd. Voor studenten is er een helder en overzichtelijk curriculum ontstaan. Het panel heeft waardering voor de elasticiteit in het programma, waardoor er voor studenten voldoende mogelijkheden zijn om individuele keuzes te maken.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 4 Vormgeving van het programma

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

In de visie van de opleiding is de theaterdocent van de toekomst een arrangeur van onderwijs met kennis van leerprocessen. Hij is flexibel en wendbaar, een lerende professional die in staat is de didactiek van de 21ste eeuw toe te passen. De gekozen vormgeving van het curriculum sluit aan bij deze visie:

- het leren van het ambacht
- zelfsturing in de competentieontwikkeling
- positief en uitdagend werkklimaat
- rijke leeromgevingen.

De werkvormen die de opleiding inzet, lopen uiteen van colleges, trainingssessies, spelvormen tot intervisie. In onderstaand overzicht staan per leerlijn de gehanteerde werkvormen vermeld:

Leerlijn	Gerichtheid	Onderwijsactiviteit	Werkvormen	Toetsvormen
Conceptuele leerlijn	Het verwerven van kennis	Cursussen	Hoor- en werkcolleges	Open vragen – toets Essay / opdracht
Vaardighedenlijn	Het verwerven van vaardigheden	Trainingen	Practicum Trainingssessie	Casus Productbeoordeling Presentatie Reflectieverslag

Integrale leerlijn	Het verwerven van competenties	Project-based learning	Brainstorm Discussievormen Spelvormen Presentaties Tutorbijeenkomsten Intervisie	Productbeoordeling Performance Portfoliobeoordeling Assessment
Studieloopbaanlijn	Het leren grip krijgen op de eigen (studie)loopbaan	SLB-taken	Plangesprek Voortgangsgesprek Intervisie Groepsgesprek	Voortgangsgesprekken (Geen toetsing voor EC's)

Tabel: Concretisering leerlijnen in het curriculum dTheater

In de integrale leerlijn, met als uitgangspunt de beroepssituatie, bestaat elk project in ieder geval uit de volgende aspecten:

- een bepaalde competentie staat centraal
- de artistieke competentie komt aan bod
- het leren vindt plaats in een contextrijke omgeving (authentieke situatie)
- het beroep docent theater wordt in een context toegepast
- de begeleider van de student geeft een aantal keren feedback op de ontwikkeling van de student.

Vanaf de hoofdfase dragen studenten zelf projecten aan voor de integrale leerlijn, zodat zij deels de inhoud van de opleiding kunnen sturen. De opleiding verleent pas toestemming als blijkt dat het project bijdraagt aan de competentieontwikkeling van de student. De opleiding heeft geconstateerd dat door deze aanpak de betrokkenheid van studenten bij het werkveld is vergroot. Docenten zijn zich ervan bewust dat ze nog duidelijker moeten krijgen wanneer begeleiding noodzakelijk is en wanneer studenten vrij gelaten moeten worden. Ze vinden het moeilijk om studenten echt los te laten. Uit de gesprekken met studenten maakt het panel op dat de studenten in het nieuwe curriculum een actievere houding hebben ontwikkeld. Er zijn minder contacturen waardoor studenten nu eerder naar de handleiding van een project grijpen of een boek erbij pakken om na te gaan hoe ze een project aan kunnen pakken.

De verhoging van de docent-studentratio (van 1:13 naar 1:21) heeft geleid tot minder contacturen en grotere groepen studenten. Aan de ene kant realiseert het panel zich dat deze beperkingen bij docenten kunnen leiden tot inventieve oplossingen. Het panel maakt zich echter bezorgd over de verzorging van het gekozen vraaggestuurde en projectmatige onderwijs. Vaardighedenonderwijs zoals stemtraining kan niet in een grote groep worden gegeven. Ook de begeleiding van stages en externe projecten komt onder druk te staan. Het panel komt hier in standaard 10 op terug.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding lef toont met de weg die zij is ingeslagen. De zelfsturing die zij van studenten vraagt, biedt een goede voorbereiding op het cultureel ondernemerschap. Studenten worden actiever bij hun eigen leerproces betrokken.

Het panel ziet ook dat de nieuwe vormgeving nog niet op alle punten is uitgekristalliseerd. Docenten zoeken bijvoorbeeld nog naar de balans tussen begeleiden en loslaten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 5 Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

In de voorlichting, tijdens open dagen, proefstudeerdagen en op middelbare scholen geven een docent en een student van de opleiding een realistische beeld van de opleiding. De passie van de studenten en docenten, en daarmee de intensiviteit van de opleiding worden nadrukkelijk aan de orde gesteld, zodat aspirant-studenten een goed beeld van de opleiding krijgen.

Instromende studenten moeten voldoen aan de formele toelatingseisen: het diploma havo, vwo of mbo. Studenten die ouder zijn dan 21 jaar en niet beschikken over een van deze diploma's, kunnen deelnemen aan een toelatingsonderzoek. Studenten met een afgeronde hbo- of wo-opleiding die instromen, kunnen op individuele basis vrijstellingen aanvragen bij de examencommissie. Het vrijstellingenbeleid is vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling.

Naast de formele toelatingseisen past de opleiding een selectieprocedure toe waarin de aspirant-student op zijn theatrale kwaliteiten wordt getoetst. De opleiding organiseert deze selectieprocedure, die drie dagen in beslag neemt, twee of drie keer per jaar. Gedurende deze dagen beoordeelt de selectiecommissie de spelkwaliteiten, overdrachtskwaliteiten en de ontwikkelbaarheid van de aspirant-student. In de selectiecommissie zitten ook derdejaars studenten die de aspirant-studenten een concreter beeld van de opleiding kunnen geven.

De opleiding kiest ervoor om op basis van de audities niet alleen studenten toe te laten over wie ze positief is, maar ook studenten bij wie ze enige twijfels heeft. Dit kan zonder verlies aan kwaliteit, omdat de opleiding gemerkt heeft dat door de jeugdtheaterscholen het niveau van de aanmelders omhoog is gegaan. De 'twijfelstudenten' blijken in een aantal gevallen tot goede studenten uit te groeien. De opleiding houdt wel de vinger aan de pols en zet bewust de functies van de propedeuse in: oriënteren, selecteren en verwijzen. De eerste resultaten laten zien, dat net als in voorgaande jaren ongeveer 25 procent de opleiding voortijdig verlaat.

In het eerste jaar wordt tijdens het onderdeel studieloopbaanbegeleiding in kaart gebracht waar de student mogelijk problemen ondervindt. De student kan dan naar het Learning Centre worden doorverwezen voor aanvullende cursussen op bijvoorbeeld taalgebied of studieplanning. Studenten die tijdens de studie belemmeringen ondervinden van een functiebeperking, kunnen naar het decanaat worden doorverwezen.

Overwegingen en conclusie

Het panel is ervan overtuigd dat de opleiding goede voorlichting geeft en een selecterende toelatingsprocedure hanteert, waarbij aspirant-studenten een realistisch beeld van de studie en het latere beroep krijgen. Het panel waardeert het initiatief van de opleiding om 'twijfelstudenten' toe te laten. Dit vraagt waarschijnlijk wel extra inzet van de docenten, maar de eerste resultaten zijn hoopgevend.

De opleiding en NHL Hogeschool bieden voldoende faciliteiten om studenten die belemmeringen in de studie ervaren, op te vangen en te ondersteunen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 6 Studeerbaarheid

<i>Het programma is studeerbaar.</i>

Bevindingen

De opleiding heeft geprobeerd in het nieuwe curriculum bepaalde nadelen uit het oude programma te voorkomen. Het volle programma en het feit dat studenten elkaar nodig hebben en dus veel moeten samenwerken, maakten in het verleden dat opgelopen achterstanden niet gemakkelijk in te halen waren. In het nieuwe curriculum is in de projecten meer ruimte gemaakt voor de voorkeuren van studenten. Voor de integrale leerlijn zijn drie dagen per week ingeruimd, waardoor studenten meer mogelijkheid hebben om hun tijd te verdelen.

Studenten worden uitgedaagd om hun ondersteunings- en hulpvragen zelf te formuleren waardoor docenten meer coachend kunnen optreden. De studieloopbaanbegeleider (zie ook standaard 12) moedigt studenten aan samenwerkingsgroepen te vormen om elkaar te ondersteunen. Studenten zijn positief over de zogeheten kriv-teams (kritische vriendenteams). In alle jaren zijn er studieloopbaanuren ingeroosterd om studenten te leren met zelfsturing om te gaan. In het vierde jaar worden terugkomdagen georganiseerd, waarin naast intervisie en onderzoekbegeleiding ook de voorbereiding op het afstuderen aan de orde komt.

Studenten die belemmeringen in de studie ervaren, kunnen terecht bij de decaan of bij het Learning Centre.

Vanuit de NHL Hogeschool en ook van buiten de hogeschool bereiken de opleiding regelmatig verzoeken voor de inzet van studenten in projecten, workshops en voorstellingen. Deze vragen staan vaak op gespannen voet met een studeerbaar en evenwichtig curriculum. De opleiding zoekt steeds naar de haalbaarheid en balans, bijvoorbeeld door een aanvraag te integreren in een project.

De studenten met wie het panel gesproken heeft, zijn positief over het nieuwe curriculum en ervaren geen echte problemen met de studeerbaarheid. De eerste groep in het nieuwe curriculum heeft zich wel steeds het 'proefkonijn' gevoeld. Allerlei zaken waren nog onduidelijk of nog niet in de organisatie verankerd.

Overwegingen en conclusie

Het panel is het met de opleiding eens dat het nieuwe curriculum een positief effect op de studeerbaarheid kan hebben. Dat zal de komende jaren bij het verder uitrollen van het programma blijken. De opleiding is zich bewust van de onrust in de eerste groep studenten die het nieuwe curriculum volgt en probeert de onzekerheid te beperken.

De nieuwe aanpak met een coachende stijl van begeleiden zal de komende jaren zijn waarde moeten bewijzen. Het panel vindt het een interessante en passende stijl die de opleiding gekozen heeft.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 7 Duur

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

Het voltijdse programma voor de docent theater omvat 240 EC.

Overwegingen en conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Personeel

Standaard 8 Personeelsbeleid

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

De afdeling Kunst en Educatie heeft haar personeelsbeleid, dat aansluit op het beleid van NHL Hogeschool, vastgelegd in het *Personeelsplan Kunst en Educatie (2013)*. Hierin is aangegeven dat de opleiding dTheater beschikt over een basisdocententeam dat kan worden aangevuld met gastdocenten voor specifieke onderwerpen. De opleiding hecht veel waarde aan de verbindingen met de praktijk van de binnen- en buitenschoolse beroepspraktijk. De meeste docenten hebben een deeltijdaanstelling. Hierdoor hebben zij voldoende ruimte om activiteiten op theateraal gebied te blijven uitoefenen en om actief te zijn in verschillende netwerken gerelateerd aan kunst- en cultuureducatie.

De opleiding maakt gebruik van een jaarlijkse gesprekscyclus, bestaande uit plan- en beoordelingsgesprekken, waarin afspraken over ontwikkeling- en resultaatdoelen worden gemaakt. Tussentijds voert de opleiding informele voortgangsgesprekken om de gemaakte afspraken te monitoren. Aan het eind van het jaar vindt een evaluatie van de afspraken plaats.

Bij het ontwikkelen van medewerkers gaat de opleiding uit van de kwaliteiten van de medewerker. Dit sluit aan bij het ingezette beleid van NHL Hogeschool: *Strenght Based Development*². De scholing van medewerkers bestaat uit de eigen professionele ontwikkeling en uit scholing gericht op het bereiken van de doelen van de opleiding en de hogeschool. Om studenten tot innovatieve professionals op te leiden, is het kunnen uitvoeren van een (praktijk)onderzoek van belang. De opleiding stimuleert medewerkers om een masterstudie te volgen, zodat zij dit onderzoek van studenten kunnen begeleiden en beoordelen. Medewerkers worden ook gestimuleerd het ondernemerschap te ontwikkelen via scholingen en cursussen. Daarnaast zijn er de noodzakelijke trainingen en cursussen om het basisprogramma op een goede manier te kunnen uitvoeren, zoals theaterinhoud en didactiek, examencommissie, toetsing en assessment. Het panel heeft uit de gesprekken met docenten begrepen dat de mogelijkheden voor professionalisering en scholing op prijs worden gesteld. Momenteel volgen drie docenten een masteropleiding.

Afgelopen jaar heeft NHL Hogeschool onderzoek gedaan naar het functioneren van docententeams waaraan ook de opleiding dTheater heeft meegewerkt. De uitkomsten zijn voor het management aanleiding om met het team de komende tijd meer focus aan te brengen in taken en verantwoordelijkheden.

² HRM beleidsplan 2012-2015 (2012)

De rol van de docent wijzigt van expert naar een breed inzetbare docent die een coachende, begeleidende en beoordelende rol in de projecten heeft. Dat betekent dat de docenten de komende tijd zich verder moeten bekwamen in begeleidingsvaardigheden en toetsen.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding een adequaat personeelsbeleid heeft. In de jaarlijkse functionerings- en beoordelingsgesprekken maakt de opleiding afspraken met de medewerkers over onder andere professionalisering en bijscholing. Het panel heeft waardering voor het feit dat de opleiding meegedaan heeft aan het hogeschoolbrede onderzoek naar het functioneren van het docententeam. Het team zat op dat moment middenin de transitie van curricula en werd geconfronteerd met bezuinigingen. De komende tijd moeten de docenten nog groeien in hun coachende rol.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 9 Kwaliteit van het personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

De opleiding beschikt over een team van dertien docenten. Bijna driekwart van de docenten heeft een masteropleiding gevolgd. Het panel heeft uit het overzicht van docenten afgeleid dat alle docenten een vakinhoudelijke opleiding hebben afgerond in een of meer van de volgende expertisegebieden:

- vaardigheden (spelen, regisseren, stem & beweging)
- vakdidactiek (ontwikkelingspsychologie, eindtermen binnen de onderwijssectoren)
- vaktheorie (theatergeschiedenis, dramaturgie, kunst- en cultuurbeschouwing)
- onderzoeksvaardigheden
- cultureel ondernemerschap
- studieloopbaanbegeleiding.

Alle docenten beschikken over ruim voldoende didactische vaardigheden. Het merendeel van de docenten heeft een eerstegraads lesbevoegdheid, andere docenten hebben ruime ervaring met het verzorgen van onderwijs. Vrijwel alle docenten hebben naast hun aanstelling bij NHL Hogeschool een eigen (kunst)praktijk, als regisseur, docent op een jeugdtheaterschool, dramaturg, acteur, cultureel ondernemer of artistiek leider.

De opleiding heeft ter ondersteuning twee studentassistenten en een ondersteunend medewerker aangesteld. Zij ondersteunen de opleiding en de studenten op technisch vlak, bij het vormgeven en uitvoeren van de producties en presentaties, en bij het voorbereiden van onderwijsprojecten binnen de integrale leerlijn.

Naast hun onderwijstaken worden docenten ook breder ingezet. Ongeveer tien procent van hun taakomvang besteden docenten aan generieke onderwijsactiviteiten zoals coördinatie, kwaliteitszorg, internationalisering, commissiewerk en voorlichting. Gezien het kleine team heeft het panel geconstateerd dat een docent vaak meer taken heeft.

De afdeling Kunst en Educatie heeft de afgelopen twee jaar forse bezuinigingen moeten doorvoeren. Dit heeft geleid tot een verhoogde werkdruk en onzekerheid over de positie van de opleiding dTheater binnen de hogeschool (zie standaard 10). Dit laat onverlet dat het docententeam steeds een hoge inzet heeft getoond en er alles aan doet om de opleiding dTheater toekomstbestendig te maken. Het panel heeft tijdens de gesprekken met docenten deze inzet kunnen afleiden uit hun enthousiasme, toewijding en gedrevenheid.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft een deskundig docententeam aangetroffen dat ruim voldoende is gekwalificeerd om het onderwijs zowel vakinhoudelijk als didactisch te verzorgen. Het panel is positief over het feit dat de meeste docenten naast hun taken aan de hogeschool actief in het werkveld zijn. Hierdoor beschikken de docenten over een groot netwerk waaruit bijvoorbeeld gastdocenten met specifieke expertise kunnen worden geworven.

Gegeven de specifieke context van de opleiding, bezuinigingen en transitie van curricula, heeft het panel veel waardering voor het docententeam, dat gepassioneerd en gedreven is en veel loyaliteit en toewijding toont.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 10 Kwantiteit van het personeel

<i>De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.</i>
--

Bevindingen

Er werken dertien docenten bij de opleiding, met een omvang van 4,59 fte. De docent-studentratio was in 2011 1:13. In 2012 is hierin verandering gekomen. De opleiding moest zich beter gaan verhouden tot de hogeschoolbrede ratio van 1:25. In 2014 heeft de opleiding een ratio van 1:21. Hierdoor is minder tijd beschikbaar voor begeleiding en sturing van studenten. In het nieuwe curriculum is dan ook meer nadruk op de zelfsturing van de student gelegd.

Om het vernieuwingsproces goed te laten verlopen heeft de opleiding extra ondersteuning gekregen: twee studentassistenten voor in totaal 0,4 fte en een projectleider vernieuwing voor 0,4 fte.

Uit medewerkertevredenheidsonderzoeken blijkt dat de werkdruk bij docenten dTheater de laagste score heeft: 3,3 op een tienpuntsschaal. Werkdruk en de te behalen verbeteringen zijn steeds onderwerp van gesprek. Gezamenlijk wordt gezocht naar hoe zaken efficiënter kunnen worden aangepakt. Het team gaat onder leiding van een coach de komende tijd op zoek naar een andere manier van werken. Binnen de afdeling Kunst en Educatie wordt gezocht naar bundeling van krachten om het werk over meer mensen te kunnen verdelen. Uit het gesprek met docenten bleek wel dat de hoeveelheid taken de grootste werkdruk veroorzaakt. Docenten hopen dat nu het nieuwe curriculum vrijwel geheel is uitgerold, dit tot een vermindering van aandachtsgebieden zal leiden en waarschijnlijk tot een verlaging van de werkdruk.

Ondanks de werkdruk zijn docenten goed bereikbaar voor studenten. Het feit dat de docentenruimtes en de leslokalen dichtbij elkaar gesitueerd zijn, draagt daar zeker aan bij (zie standaard 11). Docenten zijn ook zeer hulpvaardig. Studenten die CKV moeten geven en zich niet zeker voelen, kunnen bij de docent terecht voor aanvullende informatie en suggesties hoe de lessen aangepakt kunnen worden.

Uit de gesprekken met studenten, docenten en management is het panel duidelijk geworden dat de ondergrens in de bezetting is bereikt. Studenten waren unaniem in hun lof voor de inzet van docenten, maar constateren ook dat de groepen groter zijn geworden en het aantal begeleidingsuren is teruggedrongen (zie standaard 12). Het panel heeft net als de docenten waardering voor de zoektocht naar efficiëntere werkwijzen. Aan de andere kant stelt het panel vast dat de toewijding van docenten zo groot is, dat het gevaar van overvragen reëel is geworden. Dit betekent dat daarmee de kwaliteit van het onderwijs in het geding is. Uit het gesprek met het management bleek dat zij de werkdruk en het gevaar van overvragen monitoren. Aan de andere kant verwacht het management van docenten dat zij nieuwe werkvormen gaan hanteren, passend bij grotere groepen.

Overwegingen en conclusie

Het panel vindt dat de ondergrens in de formatie is bereikt. De inzet en de toewijding van de docenten staan nog garant voor voldoende kwaliteit. Het gevaar van overvragen is een reëel risico geworden, waardoor de kwaliteit van het onderwijs wordt bedreigd. De curriculumherziening is afgerond, waardoor naar verwachting ruimte voor andere taken ontstaat. Het nieuwe curriculum vraagt echter ook andere vaardigheden van docenten, zoals een coachende rol met ruimte voor feedback en beoordelen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **onvoldoende**.

Voorzieningen

Standaard 11 Materiële voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

NHL Hogeschool heeft in 2010 een nieuw gebouw aan de Rengerslaan 10 in Leeuwarden betrokken. Het gebouw is voorzien van moderne faciliteiten zoals werk- en projectruimtes met diverse audiovisuele en ICT- en multimedia-apparatuur. Studenten kunnen hier individueel en in groepsverband werken. In het gebouw zijn veertien studielandschappen met ongeveer 1300 zitplaatsen. Daarnaast zijn er *break-out rooms* voor studenten die rustig willen werken.

De mediatheek is op een centrale plaats in de hal gesitueerd. De collectie bestaat uit ongeveer 130.000 publicaties. Via de mediatheek heeft de student toegang tot databanken over de gehele wereld. De mediatheek van NHL Hogeschool werkt samen met de mediatheken van Stenden Hogeschool en Van Hall Larenstein, zodat studenten ook van die collecties gebruik kunnen maken.

In het Learning Centre kunnen studenten specifieke programma's volgen gericht op het wegwerken van deficiënties. In de centrale hal kunnen studenten met vragen terecht bij I-zone: een combinatie van informatiecentrum, klantenservice, international office, bureau inschrijving, decanaat, Support Centre ICT en laptopsupport, en een audiovisueel centrum. Daarnaast biedt de centrale hal voorzieningen als een copyshop, internetcafé, boekhandel, uitzendbureau, restaurant en café. Het gebouw is voorzien van draadloos internet.

Tijdens het bezoek aan de opleiding is het panel rondgeleid langs de verschillende voorzieningen van de hogeschool en de opleiding. Verder heeft het panel lessen bezocht in de spel- en danslokalen, en voorstellingen gezien in een spellokaal en in het theater. De opleiding dTheater zit op een centrale plaats in het gebouw. Het theater 'hangt' in de centrale hal en de drie spellokalen en het danslokaal, inclusief kleedruimtes, opslag en grimeruimte, zijn er omheen gegroepeerd. Tussen de lokalen en het theater bevindt zich een klein studielandschap waar studenten elkaar ontmoeten. Dichtbij de lokalen zijn er twee ruimtes voor de docenten.

Ondanks deze fraaie voorzieningen blijken de ruimten niet altijd geschikt voor het nieuwe type onderwijs. Tijdens projecten, wanneer meerdere studenten kleine groepen regisseren zou het wenselijk zijn over meer spellokalen te beschikken. Nu moeten studenten soms uitwijken naar te kleine ruimtes. Ook de roostering van de lokalen verliep de afgelopen tijd nog niet vlekkeloos zoals de opleiding in de kritische reflectie opmerkt.

Sinds 2013 is het inhoudelijk beheer van het NHL-theater in handen van THEP: Theaterevents & -producties. Deze organisatie wordt gedreven door studenten en de studieleader en voorziet in de coördinatie en organisatie van de programmering van het theater, de uitvoering van alle evenementen, de producties en presentaties van de opleiding.

Overwegingen en conclusie

Het panel is positief over de theatervoorzieningen van de opleiding. Ook de spellokalen en het danslokaal voldoen voor het type onderwijs. Het panel vindt het jammer dat zo'n nieuw gebouw niet de flexibiliteit heeft om de ruimten aan nieuwe onderwijsvormen en - ideeën aan te passen, waardoor de opleiding nu te kampen heeft met minder adequate ruimtes voor projectgroepen.

Het panel is zeer te spreken over de centrale voorzieningen van de hogeschool in de centrale hal van het gebouw, waaronder de I-zone en de mediatheek.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 12 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Begeleiding

De opleiding streeft na dat studenten zelf verantwoordelijk voor hun ontwikkeling zijn. Zij ondersteunt de student daarbij in de vorm van studieloopbaanbegeleiding. Ieder cohort krijgt een studieloopbaanbegeleider toegewezen. Er is een wekelijks ingeroosterd intervisiemoment. De studieloopbaanbegeleider ondersteunt studenten bij het bijhouden van persoonlijke ontwikkelingsplannen waarin de student zijn eigen doelen en leeractiviteiten vastlegt. Daarnaast leert de student te reflecteren op zijn eigen leeractiviteiten (competentie reflectief vermogen). De studieloopbaanbegeleider heeft ieder jaar verschillende gesprekken met de student om zijn individuele ontwikkeling te bespreken. Studenten zijn positief over de studieloopbaanbegeleiding, zo blijkt uit de gesprekken met studenten en alumni.

Het panel heeft in de gesprekken vernomen dat het onderwijs steeds meer vraaggestuurd wordt, maar constateert tegelijkertijd dat veel studenten moeite hebben met het geven van sturing aan hun leerproces en met het stellen van adequate vragen. Net als docenten moeten leren om coaches te worden, moeten studenten leren hoe ze met een coach en een coachingsproces om moeten gaan. Het panel adviseert de opleiding in de studieloopbaanbegeleiding naast de actuele aanpak in het onderwijs, zoals de opleiding in de kritische reflectie aangeeft, specifieke aandacht aan coaching te schenken.

De opleiding monitort of de competenties door de student op de stageplek worden afgetoetst. Daartoe worden de studenten op de stageplek verplicht door een geschoold kunstvakdocent begeleid, nemen studenten tijdens hun wekelijkse terugkomdag verplicht deel aan intervisie onder leiding van een docent over het inhoudelijk functioneren, en hebben docenten contact via bijvoorbeeld Skype en social media. De docenten brengen in ieder geval één fysiek bezoek aan de student; voor de bezuinigingen was dat twee keer. Studenten vinden het jammer dat een docent hen tijdens een stage niet vaker bezoekt. Naar hun mening hangt de beoordeling van de stage daarmee meer af van de verantwoording door reflecties en verslagen van de student. Op de stageplek is ook altijd een geschoold kunstvakdocent aanwezig, maar die heeft naar de mening van studenten minder zicht op de ontwikkeling van de student dan de eigen docent.

Studenten met specifieke vragen of problemen kunnen terecht bij de decaan. Deze kan studenten doorverwijzen naar externe instanties zoals GGZ. Er worden ook specifieke trainingen georganiseerd voor studenten met faalangst, uitstelgedrag en gebrekkige studievaardigheden. Tot slot kan een student ook bij een vertrouwenspersoon terecht.

Informatievoorziening

De studieloopbaanbegeleider bespreekt aan het begin van het studiejaar het programma met de studenten. Daarbij gaat hij ook in op de rol van docent en student, de competenties, het aanbod en de werkwijze. In de handleiding voor de leerlijnen staan vermeld: deelname aan en afronding van het onderdeel, kennisbasis en/of competenties, instroom en voorkennis, benodigde literatuur, inhoud, eindproduct, integratie van onderzoek en van ICT, onderwijsvormen, rooster, inhoud bijeenkomsten en de wijze van beoordelen.

Overige berichtgeving ontvangt de student per e-mail of via de digitale nieuwsbrief. Op de website van de hogeschool kan de student informatie vinden over roosters, voorzieningen, lesmaterialen, ziekmeldingen en dergelijke.

Uit studentenenquêtes en opmerkingen in de opleidingscommissie blijkt dat studenten ontevreden zijn over de informatie. In vervolggesprekken hebben studenten aangegeven dat dit vooral komt door het niet tijdig verschaffen van informatie. Dit punt maakt nu standaard deel uit van evaluaties en staat op de agenda van de opleidingscommissie. Het panel vindt dat de opleiding de opmerkingen van studenten serieus neemt en adequate maatregelen neemt (zie ook standaard 14).

Overwegingen en conclusie

Het panel concludeert dat de studieloopbaanbegeleiding goed functioneert, maar met de invoering van het vraaggestuurd onderwijs wellicht uitbreiding behoeft in de richting van coaching. De stagebegeleiding is door de bezuinigingen gehalveerd en het panel vraagt zich af of de stagebegeleider in de nieuwe situatie nog wel voldoende zicht heeft op het ontwikkelingsproces van de student.

Hoewel de informatievoorziening op papier er prima uitziet, zijn studenten niet tevreden over de snelheid van de informatieverschaffing. De opleiding luistert goed naar studenten en pakt dit aspect nu, in overleg met de opleidingscommissie, aan.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Kwaliteitszorg

Standaard 13 Evaluatie resultaten

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

In het *Kwaliteitsplan Kunst en Educatie* (2013) hebben het instituut en de afdeling beschreven hoe aan kwaliteit wordt gewerkt. Het afdelingshoofd bewaakt de afstemming met het beleid van NHL Hogeschool en stemt dit regelmatig af met de centrale afdeling Onderwijs, Onderzoek & Kwaliteit. In het jaarplan van de afdeling staan streefcijfers genoemd, op hogeschool-, afdelings- en opleidingsniveau. Via een midterm-audit bewaakt de hogeschool de kwaliteit van een opleiding.

De afdeling heeft een medewerker die speciaal belast is met de uitvoering en verbetering van de kwaliteitszorg. Deze medewerker maakt deel uit van de kwaliteitskring van het instituut en zit de kwaliteitscommissie van de afdeling voor, waarin beide opleidingen zijn vertegenwoordigd. De medewerker onderhoudt ook contact met de beide opleidingscommissies van de afdeling over planning en uitvoering van evaluaties.

De opleiding dTheater zet diverse instrumenten in om de kwaliteitsaspecten te meten en te evalueren, zoals:

- jaarplan afdeling Kunst en Educatie (jaarlijks)
- periode-evaluaties en gesprekken (jaarlijks)
- Nationale Studenten Enquête (jaarlijks)
- alumni-onderzoek (jaarlijks)
- medewerkerstevredenheidsonderzoek (tweejaarlijks)
- overleg werkveldadviescommissie (minstens twee maal per jaar).

De opleiding hanteert als streefcijfer bij vijfpuntsschalen een 3,5.

Kwaliteit is een terugkerend onderwerp op de agenda van de opleidingscommissie die zes keer per jaar vergadert. Zij stuurt de pdca-cyclus op het gebied van module- en jaarevaluaties aan. Uitkomsten van studentenevaluaties worden in de opleidingscommissie besproken en leiden tot adviezen aan het afdelingshoofd of de studie leider. Deze laatste rapporteert terug welke acties zijn ondernomen.

Het is gebruikelijk dat de studentleden van de opleidingscommissie elke periode het onderwijs met de eigen klas evalueren. Sinds de invoering van het nieuwe curriculum is de periode-evaluatie geïntensiveerd door de invoering van digitale enquêtes. In samenspraak met de opleidingscommissie stelt de kwaliteitszorgmedewerker deze enquêtes op. De uitkomsten zijn input voor een panelgesprek dat elk semester met een vertegenwoordiging van studenten in het desbetreffende jaar plaatsvindt. De kwaliteitszorgmedewerker meldde in het gesprek met het panel dat de opleiding op deze manier goed de vinger aan de pols kan houden. In de toekomst moet bekeken worden welke instrumenten worden gehandhaafd en welke minder nodig zijn.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de afdeling Kunst en Educatie een kwaliteitszorgbeleid heeft dat aansluit bij het hogeschoolbeleid. Verder heeft het panel gezien dat de opleiding een uitgebreid instrumentarium heeft om de kwaliteit te meten. Onder docenten en studenten heeft het panel een goed kwaliteitsbewustzijn aangetroffen dat onderstreept wordt door de actieve deelname van studenten aan de opleidingscommissie en panelgesprekken. Het panel is het met de opleiding eens om evaluaties dicht bij de uitvoering van het onderwijs uit te voeren, zoals de enquêtes onder studenten en de gesprekken met studentenvertegenwoordigingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 14 Verbetermaatregelen

De uitkomsten van deze evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen

Het jaarplan van de opleiding is een belangrijk instrument in de verbetercyclus van de opleiding. Hierin is een terugblik op het voorgaande jaar opgenomen en staan nieuwe doelen voor het komende jaar vermeld. Het management bespreekt de uitkomsten van evaluaties, bijvoorbeeld de NSE en het medewerkertevredenheidsonderzoek, en neemt verbeteracties in het jaarplan op.

Ten opzichte van de visitatie in 2008 heeft de opleiding zich op een aantal punten verbeterd:

- De mediatheek in het nieuwe gebouw is goed bereikbaar en heeft ruime openingstijden.
- De toetseenheden zijn vergroot en in de integrale leerlijn is meer ruimte om aan competenties te werken. Hierdoor is de studeerbaarheid vergroot.
- De piekbelasting in het vierde jaar is weggenomen door één stage op te nemen (in plaats van twee), een onderzoek en een product.

- Om de interactie tussen docenten te vergroten is er een maandelijkse teamvergadering om zaken af te stemmen.
- Door de langdurige samenwerking met stagescholen is er een betere afstemming mogelijk tussen de opleiding en de stagecoaches.

In de kritische reflectie haalt de opleiding regelmatig de scores van de NSE (nationale Studenten Enquête) aan. De uitkomsten van 2014 laten een duidelijke daling ten opzicht van de uitkomsten van 2013 zien. Het panel heeft deze resultaten met het management besproken. Het management zoekt de verklaring voor de daling in de onzekerheid en de kinderziektes die met de invoering van het nieuwe curriculum gepaard gingen. Het houdt goed de vinger aan de pols en maakt gebruik van de panelgesprekken met studenten om snel verbeteringen te kunnen doorvoeren. De onduidelijkheid bij studenten over het toetsen van competenties in de leerlijnen heeft de studieleider op deze manier snel kunnen wegnemen.

De vele ontwikkelingen die de opleiding recent heeft doorgemaakt, hebben ertoe geleid de pdca-cyclus niet altijd geheel geformaliseerd wordt. De opleiding wil graag de resultaten van verbeteracties systematischer documenteren.

Overwegingen en conclusie

Het panel is ervan overtuigd dat de opleiding op adequate wijze evaluaties vertaalt naar verbeteracties en deze ook uitvoert. De actieve opleidingscommissie is een van de gremia die hiervoor garant staat. Zoals bij standaard 13 al staat vermeld is een belangrijke factor de goede kwaliteitscultuur binnen de opleiding. Wel dient de opleiding de pdca-cirkel nog helemaal rond te maken

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

Alle geledingen van de opleiding zijn bij de kwaliteitszorg betrokken. Docenten zijn via docentenvergaderingen, de opleidingscommissie en de afdelingsbrede examen-, toets- en kwaliteitscommissie bij de interne kwaliteitszorg van de opleiding betrokken. Studenten maken deel uit van de opleidingscommissie en worden actief betrokken bij onderwijs-evaluaties zoals enquêtes en panelgesprekken. Van studenten en docenten heeft het panel vernomen dat studenten zeer actief in de opleidingscommissie zijn. Bij de vergaderingen zijn altijd meer studenten aanwezig dan er stemgerechtigde studenten zijn.

De examencommissie en de toetscommissie bewaken de samenhang in het beleid en de kwaliteitszorg rondom de uitvoering van toetsing en borging van het eindniveau. De kwaliteitscommissie initieert, bewaakt en verbetert de kwaliteitszorg rondom het onderwijs.

De opleiding gebruikt de HBO-Monitor om alumni te laten bevragen. Daarnaast zet de opleiding eigen alumni- en werkveldonderzoek in, mede om ontwikkelingen in het werkveld op te sporen. De besprekingen met de werkveldadviescommissie, waarin ook enkele alumni zitten, leveren waardevolle adviezen op.

Op afdelingsniveau wordt gestreefd naar samenwerking tussen bijvoorbeeld examen- en toetscommissies, om gebruik te maken van elkaars expertise, gezamenlijke scholing te volgen en dergelijke. Andere voorbeelden van dergelijke samenwerkingen zijn de kwaliteitscommissie en een aantal werkgroepen; stage, internationalisering, onderzoek, ICT en pr.

De opleiding noemt zelf als aandachtspunt de structurele terugkoppeling van evaluatieresultaten en verbeteracties. Genomen maatregelen worden wel altijd met de opleidingscommissie besproken. Iedere periode, waarvan studenten aangeven dat verbetermaatregelen noodzakelijk zijn, wordt in het daaropvolgende studiejaar opnieuw geëvalueerd.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft veel waardering voor het feit dat de opleiding erin slaagt om alle betrokken actief in de kwaliteitszorg te betrekken. Het panel ondersteunt het streven om op afdelingsniveau tot meer samenwerking te komen. Wellicht heeft dit ook een positief effect op de werkdruk (zie standaard 10).

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Het toetsbeleid van de opleiding dTheater, als onderdeel van de afdeling Kunst en Educatie, is vastgelegd in het toetsplan en gebaseerd op het toetsbeleid van NHL Hogeschool. De opleiding heeft indicatoren per fase (zie standaard 1) geformuleerd.

In de afstudeerfase bereiken studenten het eindniveau dat overeenkomt met het bachelorniveau zoals beschreven in het landelijke competentieprofiel. Het toetsplan biedt een overzicht van welke competenties en leerlijnen op welke wijze worden getoetst.

Elke fase wordt afgesloten met een assessment (integrale leerlijn). De student stelt een portfolio met bewijsstukken op, gerelateerd aan kenmerkende beroepssituaties, om aan te tonen dat hij de competenties heeft verworven. De studieloopbaanbegeleider ondersteunt de student bij het samenstellen van het portfolio. De beoordeling vindt plaats in een gesprek met minimaal twee assessoren. De studieloopbaanbegeleider is nooit de eerste assessor, maar het komt wel voor, vanwege de beperkte omvang van het team, dat hij als tweede assessor wordt ingezet. Bij de beoordeling van de integrale leerlijn wordt altijd het vier-ogenprincipe toegepast. Bij de beoordeling van toetsen in de kennisbasislijn (vaardighedenlijn, conceptuele lijn) is dat niet het geval.

Een studiejaar bestaat uit vier perioden die elk worden afgerond met een tentamenweek waarin maximaal drie toetsen worden afgenomen. Iedere toets wordt op twee momenten aangeboden: de reguliere toets en een herkansing. De opleiding maakt gebruik van een diversiteit aan toets- en beoordelingsvormen: tentamens of kennistoetsen, werkstukken, verslagen, presentaties, productbeoordelingen en assessments. Bij standaard 4 is een overzicht opgenomen waarin onder andere de toetsvormen per leerlijn staan vermeld. Het panel is positief over de verschillende toetsvormen.

Tijdens de vaardighedenlijn laten studenten in simulaties, opdrachten en presentaties zien dat ze zich bepaalde vaardigheden eigen hebben gemaakt. De conceptuele leerlijn wordt vooral afgerond met kennistoetsen en/of schriftelijke opdrachten. Studenten worden voor het merendeel individueel getoetst, behalve bij projectopdrachten waar naast individuele toetsing ook de groepspresentatie beoordeeld wordt. In de hoofdfase kunnen studenten in de integrale leerlijn kiezen aan welke competenties ze willen werken. Tijdens deze projecten vindt tussentijds formatieve toetsing plaats, en ter afsluiting een summatief assessment.

De examencommissie, op afdelingsniveau, bewaakt de uitvoering van het toetsplan. Het toezicht op de kwaliteit van toetsing heeft de examencommissie gedelegeerd aan de toetscommissie, waarvan minimaal een lid ook in de examencommissie zit. Het toetsbeleid van NHL Hogeschool voorziet in criteria voor het vaststellen van de kwaliteit van toetsen. De toetscommissie heeft prioriteit gegeven aan de controle van afstudeer- en eindwerken en aan de nieuwe toetsen in het nieuwe curriculum. Verder organiseert de toetscommissie kalibreersessies waarbij een aantal docenten eenzelfde opdracht beoordeelt en vervolgens bespreekt. Docenten zijn hierover erg positief. De rubrics die ontwikkeld zijn om het niveau te garanderen, vormen volgens docenten een goede stap in de objectivering van beoordelingen en zijn een goed hulpmiddel bij het formuleren van feedback.

Studenten zijn positief over de toetsing. Het is duidelijk wat getoetst wordt. Ze kunnen de beoordelingsformulieren van tevoren bekijken. Studenten zijn enthousiast over de feedback, zowel schriftelijk als mondeling. De recent ingevoerde rubrics blijken daarbij een goed hulpmiddel te zijn.

Studenten zijn minder te spreken over de vermindering van het aantal bezoeken van de opleidingsdocent aan de stageplek (zie standaard 12). De beoordeling is nu uitsluitend gebaseerd op één bezoek, het advies van de stagecoach en de reflecties en verslagen van de student. Ze hebben ook het gevoel dat er meer subjectiviteit ontstaat nu producten meestal door een docent worden beoordeeld.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

In het oude curriculum wordt de startbekwaamheid van de student beoordeeld in twee minoren: de productminor en de afstudeerminor. De productminor bestaat uit een stage en een productie, de afstudeerminor uit een stage en een afstudeeronderzoek. Elk onderdeel wordt apart beoordeeld, gevolgd door een assessment per minor om de startbekwaamheid van de student vast te stellen. Het afstudeerdossier van een student, bestaande uit beide minoren, toont aan dat hij alle competenties heeft verworven. De beoordeling wordt uitgevoerd door een interne en een externe examiner die beiden de rubrics en toetsmatrijzen als basis voor de beoordeling hanteren. Het panel heeft waardering voor deze aanpak waardoor de objectiviteit zo veel mogelijk wordt gewaarborgd.

Het panel heeft vijftien afstudeerdossiers bekeken en stelt vast dat alle van bachelorniveau zijn. De studenten die op deze dossier zijn afgestudeerd, zijn alle startbekwaam. Het panel is positief over de onderzoekscomponent in de afstudeeronderzoeken die een goede theoretische basis en methodologische aanpak laten zien. De gekozen onderwerpen zijn relevant voor de beroepspraktijk, bijvoorbeeld trainingsacteren, en muziekgebruik bij cliniclowns. De vertaling naar de praktijksituatie valt in veel gevallen een beetje mager uit, bijvoorbeeld een enkele workshop om de theorie aan te toetsen. Dit is dan ook merkbaar in de hoogte van de beoordeling. De beoordelingsformulieren worden goed ingevuld.

Het panel heeft gemerkt dat de nadruk op onderzoeksvaardigheden effect sorteert, maar dat het praktijkdeel dus meer aandacht behoeft. In het nieuwe curriculum zijn onderzoeksvaardigheden nog structureler geïntegreerd in de leerlijnen, waardoor het panel verwacht dat de toekomstige studenten deze vertaling naar de praktijk beter zullen kunnen maken. Ook de verschillende lectoraten binnen de hogeschool bieden hiervoor aanknopingspunten. Een aandachtspunt voor studenten en opleiding is de kwaliteit van het Nederlands. Gezien de voorbeeldfunctie die afgestudeerden voor jonge mensen hebben en het feit dat ze een eerstegraads bevoegdheid krijgen, hecht het panel aan een betere beheersing van het Nederlands.

De eerste studenten van het nieuwe curriculum zullen in 2016 afstuderen. Zij zullen in het vierde jaar een stage volgen, een praktijkonderzoek doen en een artistiek onderzoek in de vorm van een voorstelling opzetten. De afstudeerfase wordt afgerond met een afstudeerfase-assessment op basis van het afstudeerdossier. De huidige vierdejaars hebben aangegeven dat ze liever volgens de nieuwe aanpak willen afstuderen. De opleiding heeft gehoor aan deze wens gegeven. Het panel is positief over deze ontwikkeling.

Overwegingen en conclusie

Het panel vindt dat de opleiding dTheater een goede toetsystematiek heeft en een diversiteit aan toetsvormen inzet. De combinatie van assessments in de integrale lijn met theorietoetsen in de conceptuele leerlijn en presentaties in de vaardighedenlijn spreekt het panel aan. Studenten worden op heel verschillende manieren getoetst op het behalen van de competenties en de kennisbasis. De recent ontwikkelde rubrics blijken een goed hulpmiddel te zijn bij de beoordeling en feedback. Wel dienen toetsinstrumenten en rubrics nog verder doorontwikkeld te worden. Hetzelfde geldt voor de afweging voor een of twee beoordelaar. Bij assessments zijn er standaard twee beoordelaars, bij andere toetsvormen is er één beoordelaar.

Het panel is positief over het eindniveau zoals dat uit de afstudeerdossiers blijkt. De gekozen onderwerpen zijn relevant voor de beroepspraktijk. Wel vindt het panel dat studenten nog beter de theorie aan de praktijk kunnen toetsen en meer aandacht aan het Nederlands kunnen schenken.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	Voldoende
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	Goed
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	Voldoende
<i>Standaard 5 Instroom</i>	Goed
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	Voldoende
<i>Standaard 7 Duur</i>	Voldoende
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	Voldoende
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	Goed
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	Onvoldoende
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	Voldoende
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	Voldoende
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	Goed
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	Voldoende
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	Goed
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft alle standaarden, behalve standaard 10, als voldoende of goed beoordeeld. Standaard 10 heeft een onvoldoende gekregen, omdat het aantal docenten dat studenten les moet geven en hen moet begeleiden de ondergrens heeft bereikt. Desondanks is het panel van mening dat de opleiding een deugdelijk programma heeft ontwikkeld en bekwame docenten theater aflevert. Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande bacheloropleiding Docent Theater van NHL Hogeschool derhalve als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2:

- Het panel adviseert de opleiding te zoeken naar mogelijkheden om meer aandacht aan de multidisciplinaire vormen van het onderdeel Theater- en kunsteducatie, CKV en Kunst Algemeen (nu 4 EC) te kunnen schenken.

Standaard 10:

- Het panel adviseert de opleiding naar middelen te zoeken om de formatie van docenten te kunnen uitbreiden. Het panel vindt dat de ondergrens in de formatie is bereikt.

Standaard 12:

- Het panel adviseert de opleiding na te gaan hoe zij de nieuwe begeleidingsrol 'coaching' adequaat kan vormgeven en invullen, zodat docenten kunnen groeien in hun rol als coach en studenten kunnen leren hoe met een coach en een coachingsproces om te gaan.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

1. ARTISTIEK COMPETENT

<p><i>De kunstvakdocent kan als kunstenaar met een eigen visie artistiek werk creëren en het artistieke proces, inclusief een breed scala aan ambachtelijke kennis en instrumentele vaardigheden, toepassen in onderwijs, waardoor lerenden de betekenis van kunst ervaren, geïnspireerd raken en een eigen artistiek proces doorlopen.</i></p>				
<p>Creëren</p>				
De beginnend kunstvakdocent:	De beginnend theaterdocent:	Propedeuse	Hoofdfase	Afstudeerfase
		Oriëntatie	Verbreding en samenhang	Eigen visie en keuze Zelfstandigheid
1. ontwikkelt op basis van kennis, intuïties, waarnemingen en inzichten een eigen artistieke visie.	1.1 gaat scheppend en associatief om met intuïties, waarnemingen en indrukken, transformeert deze in artistieke ideeën en een eigen artistieke visie	1.1a ontdekt en benoemt eigen beelden, vormen en gedachten.	1.1a ontwikkelt een eigen handschrift in theater maken.	1.1a onderzoekt beelden en gedachten en geeft deze vorm in eigenzinnige concepten.
		1.1b gaat scheppend en associatief om met intuïties, waarnemingen en indrukken.	1.1b transformeert intuïties, waarnemingen en indrukken in artistieke ideeën.	1.1b geeft vorm aan een eigen artistieke visie in theatrale processen en producten.
2. vertaalt zijn artistieke visie naar ideeën en kan met behulp van daartoe geëigende (disciplinespecifieke) middelen zijn ideeën vormgeven.	2.1 draagt bij aan de totstandkoming van theatrale producten en aan de daaraan ten grondslag liggende artistieke keuzes op basis van zijn artistieke visie.	2.1 draagt bij aan de totstandkoming van theatrale producten.	2.1 draagt bij aan de totstandkoming van theatrale producten en aan de daaraan ten grondslag liggende artistieke keuzes.	2.1 draagt bij aan de totstandkoming van theatrale producten en aan de daaraan ten grondslag liggende artistieke keuzes op basis van zijn artistieke visie.
	2.2 vormt concepten, produceert en componeert materiaal, biedt het aan en levert een bijdrage aan repetities en uitvoeringen.	2.2 vormt concepten, produceert en componeert materiaal.	2.2 vormt concepten, produceert en componeert materiaal, biedt het aan en levert een bijdrage aan repetities en uitvoeringen, op basis van zijn artistieke visie.	
3. benoemt het creatieve proces en de wijze waarop artistiek werk ervaringen bij de lerenden veroorzaakt.	3.1 toont in staat te zijn een verhaal, zowel in handelingen als beelden, te creëren en demonstreert inzicht in de manier waarop ervaringen en betekenissen overdragen.	3.1 creëert een verhaal in handelingen en/of beelden.	3.1 gaat na hoe beelden en/of handelingen ervaringen en betekenissen veroorzaken en past deze kennis in het scheppen toe.	3.1 geeft in een theatraal product een eigen kijk op een verhaal en veroorzaakt bij het publiek nieuwe ervaringen.
4. gebruikt vakinhoudelijk-didactische kennis en vaardigheden, in samenhang met de doelen van het onderwijs, om een creatief proces bij de lerenden te realiseren.			4. gebruikt vakinhoudelijk - didactische kennis en vaardigheden, in samenhang met de doelen van het onderwijs, om een creatief proces bij de lerenden op gang te brengen.	4. gebruikt vakinhoudelijk - didactische kennis en vaardigheden, in samenhang met de doelen van het onderwijs, om een creatief proces bij de lerenden te realiseren.
<p>Ambachtelijk</p>				
5. toont brede kennis op het gebied van de eigen discipline.	5.1 toont inzicht in de verschillende fasen van het theatrale maakproces.	5.1 toont inzicht in de verschillende fasen van het theatrale maakproces.	5.1 functioneert adequaat in de verschillende fasen van het scheppingsproces: zoekt, ontwikkelt en componeert materiaal	5.1 communiceert op artistiek niveau met alle betrokkenen, in alle fasen van het maakproces.

	5.2 toont inzicht in principes van theatrale communicatie en hanteert deze vanuit een eigen expertise.	5.2a is zich ervan bewust en verwoordt wat er op de speelvloer gebeurt, wisselt hierover met anderen van gedachten. 5.2b toont basale kennis van semantiek, theatertechniek en scénografische vormgeving.	en biedt het aan. 5.2 past principes van theatrale communicatie in het scheppingsproces toe.	5.2 toont inzicht in principes van theatrale communicatie en hanteert deze vanuit een eigen expertise.
6. toont technische vaardigheden op het gebied van de eigen discipline.	6.1 past geëigende instrumenten en vaktechnieken binnen de verschillende fasen van het maakproces adequaat toe, verkent de grenzen en mogelijkheden van andere genres en theaterstijlen, analyseert en synthetiseert theatrale ingrediënten en verwerkt de uitkomsten in het productieproces.	6.1a toont zich theatraal bewust van : het eigen instrument, ontwikkelt de mogelijkheden van stem en fysiek. : tijd en ruimte. : taal, toont tekst begrip. : de ander, doet spelaanbod en speelt samen. 6.1b toont spelvrijheid, d.w.z. staat open voor impulsen. 6.1c.past de basisprincipes van het spelen/acteren toe. 6.1d bouwt een personage op en speelt deze vanuit belang en motief. 6.1e maakt aangeboden materiaal zich eigen, verbindt zich eraan, verwerkt regieaanwijzingen. 6.1f analyseert toneelteksten en theatervoorstellingen. 6.1.g toont basale kennis van theatertechniek en scénografische vormgeving.	6.1a hanteert vanuit spelinzicht en speloverzicht de geëigende instrumenten en vaktechnieken en hoe deze zich verhouden tot het geheel. 6.1 c/d coacht acteurs bij het spelen van een personage, bij analyse en tekstbehandeling en mise-en-scène. 6.1 e ontwikkelt vanuit vaardigheden en technieken een eigen stijl of benadering van theater. 6.1f kiest op grond van argumenten zelf repertoire en theatermateriaal. ontwikkelt regieconcepten naar aanleiding van toneelteksten en ander materiaal. 6.1g hanteert verschillende vormgevingsmiddelen effectief en in samenhang bij het creëren van een theatraal product.	6.1 past geëigende instrumenten en vaktechnieken binnen de verschillende fasen van het maakproces adequaat toe, verkent de grenzen en mogelijkheden van andere genres en theaterstijlen, analyseert en synthetiseert theatrale ingrediënten en verwerkt de uitkomsten in het productieproces
7. gebruikt culturele, kunsthistorische en actuele vak kennis en plaatst uitingen van de eigen discipline in deze context.	7.1 toont over brede en actuele kennis te beschikken van de kernconcepten, structuren, werkwijzen en theorieën van het theater maken en van de historische en sociaal—maatschappelijke bedding daarvan.	7.1 toont kennis op hoofdlijnen van de belangrijkste historische en hedendaagse ontwikkelingen op het gebied van theater en cultuur, inclusief repertoire.	7.1 hanteert verschillende genres, stijlen en theaterbenaderingen vanuit praktisch en theoretisch inzicht. Verkent belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot andere kunst disciplines.	7.1 toont over brede en actuele kennis te beschikken van de kernconcepten, structuren, werkwijzen en theorieën van het theater maken en van de historische en sociaal—maatschappelijke bedding daarvan.
8. benut kennis en ervaring die hijzelf en de lerenden elders hebben opgedaan, waardoor het onderwijs		8 a wordt zich bewust van inspiratiebronnen voor zijn artistieke en pedagogische visieontwikkeling		8. benut kennis en ervaring die hijzelf en de lerenden elders hebben opgedaan, waardoor het onderwijs

inhoudelijk actueel blijft.				inhoudelijk actueel blijft.
-----------------------------	--	--	--	-----------------------------

SBL-competentie 3

3 Een goede leraar is vakinhoudelijk en didactisch competent. Hij kan de leerlingen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die iedereen nodig heeft in de hedendaagse samenleving.

2. PEDAGOGISCH-DIDACTISCH COMPETENT

De kunstvakdocent beschikt als docent over de juiste pedagogische en didactische kennis en vaardigheden om op professionele wijze voor de individuele lerenden en voor groepen lerenden waarmee hij werkt, een veilige en krachtige leeromgeving tot stand te brengen waarin hij hen begeleidt hun mogelijkheden en ambities te ontdekken en ontwikkelen.

Pedagogisch				
De beginnend kunstvakdocent:	De beginnend theaterdocent:	Propedeuse	Hoofdfase	Afstudeerfase
		Oriëntatie	Verbreiding en samenhang	Eigen visie en keuze Zelfstandigheid
9. houdt rekening met hoe lerenden leren, hoe hun ontwikkeling verloopt, welke problemen zich daarbij kunnen voordoen en hij weet (hoe) daar mee om te gaan.		9 neemt gedrag van lerenden waar en kan het plaatsen en benoemen.	9.a houdt rekening met verschillen tussen lerenden m.b.t. persoonlijkheid, leervermogen, motivatie, culturele en sociale achtergrond etc..	9. houdt rekening met hoe lerenden leren, hoe hun ontwikkeling verloopt, welke problemen zich daarbij kunnen voordoen en hij weet (hoe) daar mee om te gaan.
10. creëert de randvoorwaarden (sfeer, organisatie, opdrachten, materialen, fysieke ruimte) die de lerenden in staat stellen zelfstandig en in groepen te kunnen leren.	10.1 organiseert het productieproces zodanig dat ieder individu (ook in een multidisciplinair proces binnen een andere discipline) de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen.	10.1a toont bereidheid tot interactie bij het theater –maken. 10.1b verkent samenwerking in een disciplinair team.	10.1 zet zijn expertise en interactie met anderen in bij het maken van een gezamenlijk theaterproduct. werkt productief samen in een interdisciplinair team.	10.1 organiseert het productieproces zodanig dat ieder individu (ook in een multidisciplinair proces binnen een andere discipline) de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen.
	10.2 richt de materiële en immateriële leeromgeving zo in dat interesse in het theater maken wordt gewekt en levend gehouden.	10.2 onderkent het belang van een stimulerende leer- en werkomgeving voor spelen en theater maken.	10.2 creëert een functionele en stimulerende leer- en werkomgeving voor spelen en theater maken.	10.2 richt de materiële en immateriële leeromgeving zo in dat interesse in het theater maken wordt gewekt en levend gehouden.
	10.3 draagt bij aan de realisatie en ontwikkeling van een (kunst)pedagogisch klimaat in het team of de organisatie.	10.3 doet een appél op de verbeelding en (dramatische) activiteit van de lerenden.	10.3 stelt zelfstandige, vindingrijke en oorspronkelijke lerenden centraal.	10.3a ontwikkelt en toont een kunstpedagogische visie, gestoeld op theorie en praktijk. 10.3b draagt bij aan de realisatie en ontwikkeling van een (kunst)pedagogisch klimaat in het team of de organisatie.
	10.4 maakt keuzes met betrekking tot lesmethodes, mede op grond van een eigen (kunst)pedagogische visie.	10.4 verkent verschillende lesmethodes.	10.4 verkent en experimenteert met verschillende lesmethodes en ontwikkelt eigen voorkeuren.	10.4 maakt keuzes met betrekking tot lesmethodes, mede op grond van een eigen (kunst)pedagogische visie.
11. ondersteunt de lerenden in hun leerproces door			11. ondersteunt de lerenden in hun leerproces door leervragen en leerproblemen te signaleren, te	

leervragen en leerproblemen te signaleren, te benoemen en erop te reageren.			benoemen en erop te reageren.	
12. signaleert, benoemt en begeleidt de individuele talenten van lerenden, heeft kennis van beoogd eindniveau en weet dit in tussenstappen te helpen ontwikkelen.			12. signaleert, benoemt en begeleidt de individuele talenten van lerenden, heeft kennis van beoogd eindniveau en weet dit in tussenstappen te helpen ontwikkelen.	
Didactisch				
13. ontwerpt leeractiviteiten vanuit een vakgerichte didactische visie die in het perspectief van de ontwikkeling van de lerenden betekenisvol zijn.	13.1 gaat zowel bij de ontwikkeling van zijn onderwijs als bij de evaluatie uit van zijn vakmanschap als docerend theatermaker en verhoudt zich hierbij tot de school of instelling.		13.1 gaat zowel bij de ontwikkeling van zijn onderwijs als bij de evaluatie uit van zijn vakmanschap als docerend theatermaker.	13.1 gaat zowel bij de ontwikkeling van zijn onderwijs als bij de evaluatie uit van zijn vakmanschap als docerend theatermaker en verhoudt zich hierbij tot de school of instelling.
	13.2 stelt leerplannen en lesprogramma's op en stemt deze af met collegae.		13.2 stelt lesprogramma's samen, formuleert doelen uitgaande van de eindtermen van de school/instelling.	13.2 stelt leerplannen en lesprogramma's op en stemt deze af met collegae.
14. biedt organisatievormen, leermiddelen en leermaterialen aan die de leerdoelen en leeractiviteiten van onderwijs in kunstvakken ondersteunen.	14.1 hanteert bewust en doelgericht diverse methoden en werkwijzen bij het ontwikkelen van verschillende vaardigheden van de lerenden op het gebied van spel en theater.	14.1a kan lerenden laten vertellen, spelen en schrijven over hun belevingswereld.	14.1a/b werkt stapsgewijs aan de kwaliteit van de verschillende vaardigheden zoals: spel, stem en beweging, tekstanalyse en tekstbehandeling, vormgeven en presenteren, reflecteren op eigen en andermans werk.	14.1 hanteert bewust en doelgericht diverse methoden en werkwijzen bij het ontwikkelen van verschillende vaardigheden van de lerenden op het gebied van spel en theater.
		14.1b kan een verhaal beeldend vertellen.		
		14.1 c kan een opdracht duidelijk uitleggen.	14.1 c/d kan effectief een les structureren, plannen (time management), helder opdrachten instrueren. kan vakspecifiek en doelgericht de lessen begeleiden en adequate feedback geven. kan theorie geven in samenhang met de praktijk opdat leerlingen vanuit inzicht zelfstandig een eigen vormgeving kunnen realiseren.	
		14.1d verkent verschillende organisatievormen van een opdracht.		
	14.2 hanteert verschillende werkvormen, biedt leersituaties aan waarin lerenden zich creërend en reflecterend kunnen ontwikkelen en		14.2 ontwerpt leersituaties waarin lerenden hun eigen ideeën leren vormgeven	14.2 hanteert verschillende werkvormen, biedt leersituaties aan waarin lerenden zich creërend en reflecterend kunnen ontwikkelen en

	bekwamen in artistieke en algemene zin.			bekwamen in artistieke en algemene zin.
15. toetst de ontwikkeling voortgang van de lerenden en beoordeelt de resultaten op verantwoorde wijze.		15 kan met lerenden de opdrachten evalueren en het werk bespreken.	15 beoordeelt het werk van lerenden, evalueert het leerproces en de resultaten aan de hand van vooropgestelde toetscriteria.	15. toetst de ontwikkeling en voortgang van de lerenden en beoordeelt de resultaten op verantwoorde wijze.
16. geeft kunst en cultuur een betekenisvolle plaats in het onderwijs en evalueert deze plaats structureel.	16.1 positioneert theater binnen het geheel van leeractiviteiten.			16.1 positioneert theater binnen het geheel van leeractiviteiten.
	16.2 adviseert en begeleidt bij culturele activiteiten, het samenstellen van een kunstdossier (kunstmentoraat) en draagt bij tot inzicht in de diverse kunstdisciplines en de samenhang daartussen.	16.2 oriënteert zich in diverse kunstdisciplines en de samenhang daartussen.	16.2 adviseert en begeleidt bij culturele activiteiten, het samenstellen van een kunstdossier (kunstmentoraat) en draagt bij tot inzicht in de diverse kunstdisciplines en de samenhang daartussen.	
	16.3 draagt bij aan realisering en ontwikkeling van (vak)didactiek binnen team/organisatie.			16.3 draagt bij aan realisering en ontwikkeling van (vak)didactiek binnen team/organisatie.

SBL- competentie 2, 3, 4

2 Een goede leraar is pedagogisch competent. Hij kan de leerlingen in een veilige werkomgeving houvast en structuur bieden om zich sociaal-emotioneel en moreel te kunnen ontwikkelen.

3 Een goede leraar is vakinhoudelijk en didactisch competent. Hij kan de leerlingen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die iedereen nodig heeft in de hedendaagse samenleving.

4 Een goede leraar is organisatorisch competent. Hij kan zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer in zijn groep of klas.

3. INTERPERSOONLIJK COMPETENT

De kunstvakdocent heeft als docent en kunstenaar het vermogen een prettig leer- en werkklimaat te creëren waarin hij oog heeft voor persoonlijke relaties en waarin op een coöperatieve en constructieve manier door betrokkenen wordt gecommuniceerd en samengewerkt.

Communicatief

De beginnend kunstvakdocent:	De beginnend theaterdocent:	Propedeuse	Hoofd fase	Afstudeerfase
		Oriëntatie	Verbreiding en samenhang	Eigen visie en keuze Zelfstandigheid
17. realiseert op basis van kennis van groepsdynamica en communicatie met lerenden een leef- en werkklimaat dat gekenmerkt wordt door samengaan en samenwerken.	17.1 gebruikt kennis van groepsdynamische processen bij de omgang met de lerenden en bij de inrichting van zijn werk als theaterdocent.	17.1 herkent groepsdynamische processen.	17.2 hanteert en reflecteert op groepsdynamische processen bij lerenden.	17.3 Is zich bewust van de eigen rol in een groep en heeft zicht op eigen voorkeursstijlen en interventies
18. houdt in zijn	18.1 communiceert op		18.1 communiceert met	18.1 communiceert op

taalgebruik, omgangsvormen en manier van communiceren rekening met de posities, achtergronden, belangen en gevoelens van zijn gesprekspartners.	creatieve wijze respectvol, informatief en overtuigend met ouders/verzorgers van de lerenden over de inhoud van het werk en over de voortgang van het leerproces.		diverse doelgroepen op overtuigende wijze over ideeën, beelden en verhalen.	creatieve wijze respectvol, informatief en overtuigend met ouders/verzorgers van de lerenden over de inhoud van het werk en over de voortgang van het leerproces.
	18.2 presenteert effectief en efficiënt, zowel schriftelijk als mondeling, het theatergezelschap, de productieplannen dan wel (de uitgangspunten van) het theaterproduct aan relevante doelgroepen.	18.2 hanteert communicatieve vaardigheden zoals luisteren, een verhaal met kop en staart vertellen, eigen mening onder woorden brengen, feedback geven.	18.2 hanteert communicatieve vaardigheden als effectief presenteren, structureren van gesprekken, toepassen van gesprekstechnieken, coachen.	18.2 presenteert effectief en efficiënt, zowel schriftelijk als mondeling, het theatergezelschap, de productieplannen dan wel (de uitgangspunten van) het theaterproduct, eigen visie aan relevante doelgroepen.
	18.3 communiceert vanuit de eigen (spel) vaardigheden; expressief, speels, verbindend, uitnodigend, onderhoudend.	18.3 communiceert vanuit de eigen (spel) vaardigheden; expressief, speels, verbindend, uitnodigend, onderhoudend.		
19. beargumenteert zijn artistieke, pedagogische en didactische visies en de daaruit voortvloeiende keuzes in begrijpelijke taal.	19.1 communiceert met lerenden op inspirerende en overtuigende wijze over invallen, (tekst)interpretaties, ideeën en wensen voor het theaterproduct, en over de resultaten van verkenningen, experimenten en trainingen.	19.1 communiceert met medestudenten en docenten over invallen, (tekst)interpretaties, ideeën en wensen voor het theaterproduct, en over de resultaten van verkenningen, experimenten en trainingen.	19.1 communiceert met lerenden op inspirerende en overtuigende wijze over invallen, (tekst)interpretaties, ideeën en wensen voor het theaterproduct, en over de resultaten van verkenningen, experimenten en trainingen.	19. beargumenteert zijn artistieke, pedagogische en didactische visies en de daaruit voortvloeiende keuzes in begrijpelijke taal.
20. maakt zijn fascinatie voor kunst en cultuur en de eigen artistieke discipline zichtbaar en zet dat in om lerenden te motiveren en stimuleren.		20 verwoord zijn fascinatie voor kunst en cultuur en de eigen discipline.	20. maakt zijn fascinatie voor kunst en cultuur en de eigen artistieke discipline zichtbaar en zet dat in om lerenden te motiveren en stimuleren.	
Samenwerken				
21. levert een actieve, constructieve bijdrage aan verschillende vormen van overleg en samenwerken binnen en buiten het onderwijs.	21.1 stelt zich flexibel op bij het maken van een theaterproduct.	21.1 levert een actieve, constructieve bijdrage bij het maken van een theaterproduct.	21.1 stelt zich flexibel op bij het maken van een theaterproduct.	21.1 draagt verantwoordelijkheid voor tijdig overleg indien nodig.
	21.2 draagt in technische en organisatorische zin bij aan een optimaal verloop van het repetitieproces en de voorstelling.		21.2 draagt in technische en organisatorische zin bij aan een optimaal verloop van het repetitieproces en de voorstelling.	
	21.3 werkt productief samen in een interdisciplinair team.	21.3 verkent de samenwerking in een interdisciplinair team	21.3 werkt productief samen in een interdisciplinair team.	
	21.4 overlegt constructief met collegae en verzorgt in teamverband vak- en			21.4 overlegt constructief met collegae en verzorgt in

	disciplineoverstijgend werk in kunsteducatie en amateurtheater.			teamverband vak- en disciplineoverstijgend werk in kunsteducatie en amateurtheater.
	21.5 legt contacten buiten de (onderwijs)instelling, onderhoudt deze en zet ze in voor uitvoering van vak(overstijgende) zaken.	21.5 kent verschillende actoren in een artistiek/educatief proces	21.5 mobiliseert, in dienst van een theatraal of educatief project, een groep mensen en stuurt deze aan.	21.5 legt contacten buiten de (onderwijs)instelling, onderhoudt deze en zet ze in voor uitvoering van vak(overstijgende) zaken.
22. werkt volgens de in de samenwerkinggeldende afspraken, procedures en systemen.	22.1 gaat effectief om met de verschillende rollen, verantwoordelijkheden en belangen in het productieproces van theater maken.	22.1 onderscheidt in een productieproces de verschillende rollen, verantwoordelijkheden en belangen.	22.1 gaat effectief om met de verschillende rollen, verantwoordelijkheden en belangen in het productieproces van theater maken.	
23. heeft een duidelijk beeld van zijn eigen kwaliteiten, beperkingen en rol in een samenwerking en staat open voor andere visies en ideeën.	23.1 zet de eigen expertise in binnen het gezamenlijke artistieke proces van het theater maken.		23.1 zet de eigen expertise in binnen het gezamenlijke artistieke proces van het theater maken.	23.1 integreert bewust de eigen en andermans kwaliteiten in een gezamenlijk proces en/of product.

SBL competenties 1,5, 6

1 Een goede leraar is interpersoonlijk competent. Hij kan op een goede, professionele manier met leerlingen omgaan.

5 Een goede leraar is competent in het samenwerken met collega's. Hij kan een professionele bijdrage leveren aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat op de school, aan een goede onderlinge samenwerking en aan een goede schoolorganisatie.

6 Een goede leraar is competent in het samenwerken met de omgeving van de school. Hij kan op een professionele manier communiceren met ouders en andere betrokkenen bij de vorming en opleiding van zijn leerlingen.

4. OMGEVINGSGERICHT COMPETENT

De kunstvakdocent kan als docent en cultureel ondernemer relevante ontwikkelingen in de samenleving signaleren en onderzoeken en ziet daarin de kansen en mogelijkheden om op een zakelijke en georganiseerde wijze de verbinding te leggen met zijn leer- en werkomgeving.

Omgevingsgericht

De beginnend kunstvakdocent:	De beginnend theaterdocent:	Propedeuse	Hoofd fase	Afstudeerfase
		Oriëntatie	Verbreding en samenhang	Eigen visie en keuze Zelfstandigheid
24. signaleert actuele ontwikkelingen in de internationale samenleving en verbindt deze aan de beroepspraktijk.	24.1 legt verbanden tussen culturele en maatschappelijke uitingen en ontwikkelingen.	24.1 plaatst historische ontwikkelingen in theater en cultuur in een maatschappelijke context.		24.1 legt verband tussen culturele en maatschappelijke uitingen en ontwikkelingen.
	24.2 plaatst culturele ontwikkelingen op het gebied van jeugdcultuur en interculturaliteit in een maatschappelijke context en relateert deze aan theater en educatie.	24.2 oriënteert zich op de belevingswereld van kinderen. Oriënteert zich op theater voor deze doelgroep.	24.2 a oriënteert zich op de belevingswereld van jongeren. oriënteert zich op theater voor deze doelgroep. 24.2b plaatst culturele ontwikkelingen op het gebied van jeugdcultuur en interculturaliteit in een maatschappelijke context en relateert deze aan theater en educatie.	24.2 toont inzicht in de functie en plaats van de kunsten in verschillende sectoren van de samenleving en verwerkt die in zijn professioneel handelen.
	24.2 toont kennis van de Nederlandse binnen- en buitenschoolse educatieve structuur.	24.2 oriënteert zich op de Nederlandse binnen- en buitenschoolse kunsteducatieve structuur.	24.2 zet zijn kennis van culturele instellingen en het culturele aanbod in voor het ontwerpen en uitvoeren van kunsteducatieve projecten.	
25. voert (artistiek) praktijkonderzoek uit om zijn eigen theoretisch kader te toetsen aan de beroepspraktijk.	25.1 stelt zich op de hoogte van het werk en ideeën van vakgenoten en van kunstenaars uit andere disciplines en andere culturen.	25.1a werkt samen met kunstvakstudenten van andere disciplines. 25.1.b oriënteert zich op andere culturen .	25.1 stelt zich op de hoogte van het werk en ideeën van vakgenoten en van kunstenaars uit andere disciplines en andere culturen en laat zich daardoor inspireren.	
26. toont inzicht in de functie en plaats van de kunsten in de samenleving en verwerkt die in zijn beroepspraktijk	26.1 toont inzicht in de relaties tussen onderwijs, vorming en opvoeding binnen een sociaal-culturele context.		26.1 ziet v erbanden tussen onderwijs, vorming en opvoeding binnen een sociaal-culturele context	26.1 toont inzicht in de relaties tussen onderwijs, vorming en opvoeding binnen een sociaal-culturele context.
	26.2 maakt gebruik van kennis van culturele instellingen en het culturele aanbod in stad en regio.	26.2 oriënteert zich op culturele instellingen en het culturele aanbod in de stad en regio	26.2 zet zijn kennis van culturele instellingen en het culturele aanbod in voor het ontwerpen en uitvoeren van kunsteducatieve projecten.	
	26.3 stimuleert lerenden tot interculturele belangstelling		26.3 stimuleert lerenden tot interculturele belangstelling	

Cultureel ondernemen				
27. neemt initiatief en benut kansen in de binnen- en buitenschoolse onderwijsmarkt, voor zowel bestaande als nieuwe producten of activiteiten.	27.1 vertaalt vragen en opdrachten vanuit het veld naar succesvolle theatrale en educatieve activiteiten en voert deze uit.	27.1 vertaalt opdrachten van anderen naar theatrale presentaties.	27.1 vertaalt vragen en opdrachten vanuit het veld naar succesvolle theatrale en educatieve activiteiten en voert deze uit.	27.1 neemt initiatief en benut kansen in de binnen- en buitenschoolse onderwijsmarkt, voor zowel bestaande als nieuwe producten of activiteiten.
	27.2 kent bestaande publieksgroepen en kan nieuwe aanboren.	27.2 oriënteert zich op verschillende publieksgroepen.	27.2 Kent bestaande publieksgroepen en kan nieuwe aanboren.	
28. toont zakelijk, creatief en organisatorisch inzicht bij het ontwikkelen van zijn cultureel ondernemerschap.	28.2 treft zakelijke voorzieningen ten behoeve van zijn beroepspraktijk om ook op de lange termijn beroepsmatig zelfstandig als docent werkzaam te kunnen zijn.	28.2 a doet actief mee in projecten en neemt verantwoordelijkheid voor het welslagen van het project.	28.2a kan een projectplan maken. kan een begroting maken. kan ritselen en regelen.	28.2 treft zakelijke voorzieningen ten behoeve van zijn beroepspraktijk om ook op de lange termijn beroepsmatig zelfstandig als docent werkzaam te kunnen zijn.
		28.2b weet eigen leervragen om te zetten in bestaande en eigen projecten.	28.2b is in staat om via gebruikelijke en ongebruikelijke wegen zijn plannen te realiseren.	
29. levert een actieve bijdrage aan een gezamenlijk project of product en staat open voor andere ideeën en inbreng.		29. levert een actieve bijdrage aan een gezamenlijk project of product en staat open voor andere ideeën en inbreng.		

SBL competentie 6

6 Een goede leraar is competent in het samenwerken met de omgeving van de school. Hij kan op een professionele manier communiceren met ouders en andere betrokkenen bij de vorming en opleiding van zijn leerlingen.

5. KRITISCH-REFLECTIEF COMPETENT

<i>De kunstvakdocent heeft als startbekwaam beroepsbeoefenaar een kritische en onderzoekende houding richting zijn eigen (kunst)pedagogische en artistieke handelen, beroepsopvattingen en persoonlijke concepten en kan deze systematisch bijstellen ten bate van zijn persoonlijke en professionele ontwikkeling.</i>				
Reflectief				
De beginnend kunstvakdocent:	De beginnend theaterdocent:	Propedeuse	Hoofd fase	Afstudeerfase
		Oriëntatie	Verbreiding en samenhang	Eigen visie en keuze Zelfstandigheid
30. kijkt systematisch naar zijn handelen en heeft een duidelijk beeld van eigen kwaliteiten en beperkingen.	30.1 toont inzicht te hebben in de eigen sterke en minder sterk ontwikkelde talenten en mogelijkheden in relatie met theater en het werk als theaterdocent.	30.1 toont inzicht te hebben in zijn talenten en mogelijkheden m.b.t. spelen van theater, samenwerken en studiehouding.	30.1 toont inzicht te hebben in de eigen sterke en minder sterk ontwikkelde talenten en mogelijkheden met betrekking tot het doceren in en het maken van theater.	30.1 toont inzicht te hebben in de eigen sterke en minder sterk ontwikkelde talenten en mogelijkheden in relatie met theater en het werk als theaterdocent.

31. gebruikt verschillende methodieken (b.v. intervisie, evaluatie, feedback) om te reflecteren op zijn eigen handelen.	31.1 gaat professioneel om met het geven en ontvangen van kritiek, gebruikt kritiek van anderen om zichzelf verder te ontwikkelen .	31.1 oefent zich in het geven en ontvangen van kritiek, gebruikt kritiek van anderen om zichzelf verder te ontwikkelen.	31.1 gaat professioneel om met het geven en ontvangen van kritiek.	31.1 gaat professioneel om met het geven en ontvangen van kritiek. gebruikt kritiek van anderen om zichzelf verder te ontwikkelen
Groei en vernieuwing				
32. heeft een kritische en onderzoekende houding gericht op vakinhoudelijke vernieuwing en doorgroei.	32.1 toont een oriënterende en onderzoekende grondhouding	32.1 toont een oriënterende en onderzoekende grondhouding.	32.1 toont in het werk constant bezig te zijn met eigen artistieke ontwikkeling en de eigen ontwikkeling als docent.	32.1 relateert theorie en actuele ontwikkeling aan het onderzoek van de eigen praktijk als docent/kunstenaar.
	32.2 herkent nascholingsvragen, formuleert deze en is bereid tot deelname aan nascholing.	32.2 formuleert persoonlijke ontwikkelingsvragen.	32.2 formuleert persoonlijke ontwikkelingsvragen en maakt een persoonlijk ontwikkelingsplan.	32.2a signaleert nascholingsvragen en kan deze vormgeven. 32.2b organiseert zijn leer- en werkproces in de afstudeerfase
	32.3 staat open voor nieuwe inzichten en vaardigheden wat betreft methoden, technieken, materialen en de beroepsmatige invulling .		32.3b staat open voor nieuwe inzichten en vaardigheden wat betreft methoden, technieken, materialen en de beroepsmatige invulling.	32.3 staat open voor nieuwe inzichten door interactie met leerlingen, spelers, collegae en andere experts.
33. ontwikkelt zijn beroepsvisie vanuit pedagogische en cultureel-maatschappelijke dimensies en past deze visie toe in de beroepspraktijk.	33.1 is in staat de persoonlijke (kunst)pedagogische visie steeds verder te ontwikkelen.	33.1 reflecteert kritisch op zijn eigen werk- en studiehouding, en zijn ideeën en ambities m.b.t. de toekomstige beroepspraktijk.	33.1 reflecteert kritisch zijn eigen didactisch en artistiek handelen en beoordeelt het op (kunst)pedagogische waarde en effectiviteit. Stelt nieuwe leerdoelen en organiseert een leertraject.	33.1 is in staat de persoonlijke (kunst)pedagogische visie steeds verder te ontwikkelen.
	33.2 draagt individueel of met collegae bij aan adoptie en implementatie van onderwijsvernieuwingen .		33.2 volgt individueel of met collegae, actief en/of passief de vernieuwing in het onderwijs en de kunsten.	33.2 draagt individueel of met collegae bij aan adoptie en implementatie van onderwijsvernieuwing en .
34. gebruikt de resultaten van (artistiek) praktijkonderzoek om zijn eigen beroepsvisie verder te ontwikkelen en zijn persoonlijk werkconcept te expliciteren.	34.1 laat in het werk zien constant bezig te zijn met de eigen artistieke ontwikkeling en de eigen ontwikkeling als docent.	34.1a toont een oriënterende en onderzoekende grondhouding. 34.1b wordt zich bewust van inspiratiebronnen voor zijn artistieke en (kunst)pedagogische visieontwikkeling.	34.1a laat in het werk zien constant bezig te zijn met eigen artistieke ontwikkeling en de eigen ontwikkeling als docent. 34.1b exploreert inspiratiebronnen voor zijn verdere visieontwikkeling.	34.1a relateert theorie en actuele ontwikkeling aan het onderzoek van de eigen praktijk als docent-kunstenaar. 34.1b blijft zijn artistieke en (kunst)pedagogische visie steeds verder ontwikkelen.

SBL competentie 7

7 Een goede leraar is competent in reflectie en ontwikkeling. Hij kan op een professionele manier over zijn bekwaamheid en beroepsopvattingen nadenken. Hij kan zijn professionaliteit ontwikkelen en bij de tijd houden.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Jaar 1	Leerlijnen	Periode 1	ec	Periode 2	ec	Periode 3	ec	Periode 4	ec
Integraal	Project 1: Spelen & maken	pm	Project 2: Spelen onder regie student	14	Project 3: Documentaire werkveld +KENweek	pm ₁	Project 4: Jeugdtheater en educatie	14 ₂	
Vaardigheden	Elementair spel en dans	4	Improvisatie en stem	4	Toegepast spel	4	Spelen vanuit bronnen	4	
Conceptueel	Dramaturgie en tekstanalyse	4	Onderwijskunde en Vakdidactiek	4	Communicatie en Ondernemerschap	4	Theatergeschiedenis	4	
SLB	SLB	-	SLB	-	SLB	-	SLB	-	
Jaar 2	Integraal	Project 5: Spelen onder regie	pm	Project 6: Regisseren repertoire	14	Project 7: Kunst en onderwijs + KENweek + Buitenlandreis Berlijn	pm	Project 8: Regisseren vanuit improvisatie	14
Vaardigheden	Acteren en regisseren	4	Theatervisies	4	Theaterpracticum	4	Methodieken toegepast spel	4	
Conceptueel	Theaterconcepten	4	Cultureel ondernemerschap	4	Didactisch practicum	4	Theater- en kunsteducatie, CKV en Kunst Algemeen	4	
SLB	SLB	-	SLB	-	SLB	-	SLB	-	
Jaar 3	Project 9: Theaterinterventies	pm	Project 10: Theaterdocent bovenbouw	14 ₃	MInoren Acteren in trainingen NHL minor of via Kies op Maat Eigen minor	30			
Praktijk onderzoek	4	Acteren en lesgeven	4						
Theaterkunstgeschiedenis incl. Beschouwen	4	Improvisatie	4						
SLB	-	SLB	-	SLB	-				

Jaar 4	Praktijkonderzoek	15	Artistiek onderzoek	15
Stage			28	
Afstudeer assessment			2	

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer M.J.A.M. Schalkwijk, voorzitter

De heer Schalkwijk is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van theater. De heer Schalkwijk is eigenaar van Act2Learn, waar hij acteur, trainingsacteur en stemacteur is. Daarnaast is hij voorzitter van ExlibrisWereld, Nederlandse vereniging voor exlibris en andere kleingrafiek, en bestuurslid van Nederlandse Vereniging van Trainingsacteurs. Hij is ruim 35 jaar acteur bij Toneelgroep Maskerade. Ook is hij geregeld dagvoorzitter. De heer Schalkwijk heeft mede het Handboek Werken met Competenties, in gesprek over gedrag, opgesteld. Voor deze visitatie heeft de heer Schalkwijk onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2011	Trainingsacteren en Acteur in het bedrijfsleven - Witbreuk & Wouterson, Levensontwerpers en Actiedenkers (WWLA), Amsterdam
2006	Projectmanagement - Prince2 Foundation
1998 – 2010	Talent en Organisatieontwikkeling, Verandermanagement, Summer Academy Cambridge, post-doctorale Leergang Opleidingsadviseur, post-doctorale Leergang Verandermanagement, post-doctorale Leergang Talent en Organisatieontwikkeling, post-doctorale Leergang Master of Human Development in Organizations – Academie voor Management - Rijksuniversiteit Groningen
1977 – 1984	Nederlandse Taal- en Letterkunde - Vrije Universiteit Amsterdam

Werkervaring:

2010 – heden	Trainingsacteur (zzp'er) - Act2learn
2004 – 2010	Adviseur Opleiding & Ontwikkeling - Woningcorporatie Eigen Haard. Amsterdam
1994 – 2004	Adviseur Opleiding & Ontwikkeling - Telefoongids Media B.V., Amsterdam
1985 – 1994	Adviseur Buitendienst - Reaal Verzekering, Utrecht
1983 – 1985	Docent Nederlandse Taal- en Letterkunde - Scholengemeenschap Thamen, Uithoorn

Overig:

Heden	Bestuurslid - Nederlandse Vereniging van Trainingsacteurs (NVvT)
2006 – heden	Voorzitter Vaste Commissie voor Bijstand en Advies van het College van Burgemeester en Wethouders - Gemeente Uithoorn inzake de Monumenten
1987 – heden	Voorzitter – ExlibrisWereld en andere kleingrafiek
1981 – 1998	Voorzitter - Toneelgezelschap Maskerade

Publicaties:

- Handboek Werken met Competenties, in gesprek over gedrag, (samen met co-auteur Ester van der Sterre)

De heer J.W. van der Lecq

De heer Van der Lecq is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van docent theater. Hij is sectorleider Theater aan Fontys Hogeschool voor de Kunst, docent/coach bij Theater Festival Boulevard en freelance acteur. De heer Van der Lecq heeft vele theaterstukken geschreven en geregisseerd, (gast)rollen in films, theater en op televisie vervuld en diverse freelance werkzaamheden verricht, zoals een scenario geschreven.

Hij was gastdocent aan onder andere ROC Artiest Eindhoven en Academie voor Drama Tilburg. De heer Van der Lecq is bestuurslid van Stichting Foolsgold in Amsterdam. Voor deze visitatie heeft de heer Van der Lecq onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 1972 – 1976 Academie voor Expressie door Woord en Gebaar - Hogeschool voor de Kunsten
Utrecht
1967 – 1972 HAVO

Werkervaring:

- 2012 – heden Sectorleider theater - Fontys Hogeschool voor de Kunst
2011 – heden Docent/coach - Drama school / Theater Festival Boulevard
2011 – 2012 Interim directeur - Academie voor Theater Tilburg
2010 Gastdocent - ROC Artiest Eindhoven
2009 – heden Coach - Theaterfestival Boulevard
2005 – 2012 Gastdocent/regisseur - Academie voor Drama Tilburg
2001 Gastdocent/regisseur - Toneelschool Maastricht
2000 Gastdocent/regisseur - Conservatorium van Gent
1999 Gastdocent/regisseur – Rits Brussel
1995 – 1998 Schrijver en acteur Casa Poetica - VPRO
1990 – heden Freelance acteur
1985 – 2011 Acteur / Director - Blauwe Zebra, Het Vervolg, Stella, Ro theater, Laika, Matzer
1976 – 1981 Docent Drama - Sociale Academie en Pedagogische Academie
1976 – 1981 Muziektheatercursussen voor kinderen

Overig:

- 2013 – heden Bestuur - Stichting Foolsgold Amsterdam
2006 – heden Voorzitter - Voetbalvereniging Haften

De heer J.G.H. van Gemert

De heer Van Gemert is ingezet als panellid vanwege zijn domein- en onderwijsdeskundigheid op het gebied van kunst, cultuur, theater en drama. De heer Van Gemert werkt als adviseur op het gebied van cultuur en educatie bij Ruimte2 Adviesbureau, als ontwikkelaar bij Steunpunt Cultuurprofielscholen en als coach onderwijspioniers bij Onderwijscoöperatie. Hij beschikt over onderwijsdeskundigheid als docent theater en coördinator aan Koning Willem I College. Hij is bestuurslid van de Beroepsvereniging Docenten theater en Drama en is afgevaardigde in het Strategisch Beraad Kunstonderwijs. Tevens is de heer Van Gemert redactielid van het tijdschrift Kunstzone, een blad voor de kunststoffen en van het blad Dramaforum van de Beroepsvereniging Docenten Theater en Drama. De heer Van Gemert heeft meerdere publicaties op zijn naam staan. Voor deze visitatie heeft de heer Van Gemert onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2012 Leergang Meervoudige Intelligenties - Koning Willem I College
2011 Leergang Lateraal Denken - Koning Willem I College
Certificering Six Hats - DATT & Lateral Thinking Programme
Program Future of Learning - Harvard Graduate School of Education

- 1985 – 1990 Docent Drama - Theaterschool Amsterdam
 1974 – 1978 Hoger Sociaal Pedagogisch Werk - HBO 's-Hertogenbosch
 1968 – 1972 Middelbare Technische School - MBO 's-Hertogenbosch

Werkervaring:

- 2013 – heden Coach onderwijspioniers bij Onderwijscoöperatie
 2010 – heden Ontwikkelaar bij Steunpunt CultuurprofielScholen
 2007 – heden Adviseur - Ruimte2 Adviesbureau cultuur en educatie
 1996 – heden Projectleider en Docent Theater - Koning Willem I College 's- Hertogenbosch
 1994 – 2011 Freelance, adviseur Kunstvakken - KPC Groep
 1994 – 2003 Docent Drama - Rythovius College Eersel
 1992 – 2000 Docent Drama - Jacob Roelandslyceum Boxtel
 1987 – 1996 Educatief Werker - Basiseducatie
 1985 – 1987 Docent Drama - Centrum voor Kunstzinnige Vorming De Workshop
 1979 – 1987 Vormingswerk Jonge Volwassenen Boxtel

Overig:

- 2012 Initiator en mede-organisator vakconferentie Theaterdocent in de 21ste eeuw
 2010 – 2012 Lid Verkenningcommissie Kunstvakken, in opdracht van ministerie advies opgesteld over toekomst van kunstvakken
 2010 – 2012 Lid algemene coördinatie steunpunt vereniging CultuurprofielScholen
 2009 – 2012 Vertegenwoordig Samenwerkingberaad Kunstvakken (SBKV)
 - Bestuurslid Beroepsvereniging Docenten theater en Drama (BDD)
 - Afgevaardigde BDD in Strategisch Beraad Kunstonderwijs
 - Lid van subcommissie van Onderwijscoöperatie, namens beroepsgroep dramadocenten (registerleraar.nl)
 - Redactielid Kunstzone
 - Redactielid Dramaforum, Beroepsvereniging Docenten Theater en Drama

Publicaties:

- 2013 Opleidingsprogramma Art Rangers, 28 pag.
 2012 Jan van Gemert (co-redacteur), Antoine Gerrits, Saskia van der Linden, Astrid Rass, Jubileum bundel van de Vereniging CultuurProfielScholen, 368 pagina's
 2011 Jan van Gemert, (projectleider), Stefanie van Tuinen, Antoine Gerrits, Digitaal Cultuurportfolio, Vereniging CultuurProfielScholen, 24 pagina's
 2010 Jan van Gemert, (Projectleider) Cultuurhandelsspel, mogelijkheden voor samenwerken cultuureducatie, KPC Groep
 2009 2009 Jan van Gemert, Onderzoeksrapport Gedeeld eigenaarschap en cultuurprofilering, KPC Groep, 50 pagina's
 2005 – 2008 Jan van Gemert, Herjan Denissen, Gerrit Dinsbach e.a. Website CKV Getoetst Toetswijzer Kennisnet

Selectie artikelen in tijdschrift Kunstzone:

- 2014 Het wiel dat ontregelt. Kunst en techniek.
 2013 Het thema als leidraad tot verdieping. Centrale beeldende examens.
 2012 Je kunt je soms vergissen, Beoordelen in de praktijk.
 2012 Leren van het leven. Interview over Ludische pedagogiek
 2012 Five Minds for the Future, inspelen op de toekomst van de kunstvakken.
 2012 Nieuwe kennisbasis voor docentenopleidingen

- 2011 Tsjechov aan de Zwarte Zee
- 2011 Inspiratie door de Brede School
- 2011 Kunstsector in actie, bezuinigingen treffen kunst en onderwijs
- 2011 Beeldend Theater, op zoek naar bezielde kunst
- 2010 Samenhang en Cultuurprofiel scholen, vaardigheden of vakinhouden tussen de vakken verbinden (Co-auteurs Antoine Gerrits en Astrid Rass)
- 2010 Revival of Community art
- 2009 Het vak drama in het vmbo
- 2009 Kiezen voor een cultuurprofiel?
- 2009 Cultuurcoördinator als spin in het web
- 2009 Een ogenblik voor cultuureducatie!
- 2008 Kwaliteit in mbo-opleiding Artiest

Mevrouw I. Ludekuse

Mevrouw Ludekuse is ingezet als studentlid. Zij volgt de opleiding Docent Theater aan ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten, waar zij tevens lid is van de opleidingscommissie en locatiecommissie. Mevrouw Ludekuse is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Ludekuse aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2012 – heden Docent Theater - ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten
- 2010 – 2011 Leraar Wiskunde tweedegraads - Hogeschool van Amsterdam
- 2005 – 2010 Havo - Gerrit van der Veencollege

Werkervaring:

- 2013 Regisseur en productie leider voorstelling Saartje Langhaartje - Villa Pardoos - Kaatsheuvel
- 2013 Vrijwilliger productie voorstelling In zeven sloten - Theatergroep Draadloos - Terschelling
- 2013 Rondleider opening Niek van der Sprong Culturele Producties - Isala ziekenhuis - Zwolle
- 2011-2012 Verkoper - Van Haren Bijlmerplein
- 2010-2012 Medewerker versafdeling - Vomar Holendrecht

Mevrouw drs. P. Göbel

Mevrouw Göbel is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft meer dan tien jaar ervaring met visiteren in bijna alle sectoren van het hbo. Ze heeft bij Lloyd's auditcursussen gevolgd. Verder heeft zij twintig jaar ervaring met ontwikkelen van onderwijsprogramma's, lesgeven en beoordelen van studenten en met management in het hoger beroepsonderwijs in uiteenlopende sectoren. Mevrouw Göbel heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en de intervisie in 2012. Zij is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

- 1976 – 1979 Rijksuniversiteit Utrecht, Nederlandse taal- en letterkunde
1971 – 1976 Tweedegraads lerarenopleiding: Nederlands en Engels

Werkervaring:

- 2005 – heden secretaris en adviseur Raeflex
2004 – heden senior auditor en adviseur NQA
2000 – 2004 Medewerker kwaliteitszorg bij de HBO-raad
1997 – 2000 Projectleider bij de afdeling Onderwijszaken van de Saxion Hogeschool Enschede
1994 – 1997 Directeur van het instituut Welzijn en Arbeid bij de Saxion Hogeschool Enschede
1993 – 1995 Studentendecaan en vertrouwenspersoon bij de sectoren Welzijn en Arbeid, Lerarenopleiding Basisonderwijs en Conservatorium
1987 – 1993 Studentendecaan en vertrouwenspersoon bij de sector Economie Saxion Hogeschool Enschede
1980 – 1993 Docent taalbeheersing bij de sector Economie Saxion Hogeschool Enschede

Overig:

- 2006 – 2011 lid hoofdbestuur VVAO

Bijlage 4: Bezoekprogramma

**Bezoekprogramma uitgebreide opleidingsvisitatie
Bacheloropleiding docent Theater
woensdag 17 september 2014**

Ontvangstruimte: B1016
Gespreksruimte: B1029/B1032
Lunchruimte: B1013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (max 6 á 8)
09.00-10.00	Ontvangst en voorbereiding	Opleidingsmanagement
10.00-10.30	Presentatie opleiding	Opleidingsmanagement
10.30-14.30	Vorbereiding en materiaalbestudering Spreekuur 13.00 – 13.30 uur in dezelfde ruimte	Panel
14.30-15.15	Rondleiding en studentactiviteiten in lokalen	Studenten
15.15-16.00	Inhoud, gehele opleiding	1e t/m 4^e jaars studenten
16.15-17.00	Inhoud, gehele opleiding	Docenten
17.00-17.45	Vorbereiding en materiaalbestudering	Panel
17.45-18.30	Avondvoorstelling studenten jr 1/2/3 in het Theater	Panel alle studenten en docenten

**Bezoekprogramma uitgebreide opleidingsvisitatie
Bacheloropleiding docent Theater
donderdag 18 september 2014**

Ontvangstruimte: B1016
Gespreksruimte: B1029/B1032
Lunchruimte: B1013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (max 6 á 8)
08.30-09.30	Vorbereiding en materiaalbestudering	Panel
9.30-10.00	Presentaties studenten afstuderen	Panel
10.00-10.45	Inhoud: programma & toetsing	Alumni/4^e jaars
11.00-11.45	Inhoud: toetsing & afstuderen	Examinatoren
12.00-12.45	Inhoud & aan inhoud gerelateerde processen: aansturing	Opleidingsmanagement
12.45-13.30	Overleg + lunch	Panel
13.30-14.00	Lectoren/onderzoek	Lectoren/medewerkers onderzoek/ Afdelingshoofd
14.15-15.15	Inhoud & aan inhoud gerelateerde processen: borging	Onderwijsvernieuwing Opleidingscommissie Examencommissie Toetscommissie Werkveldcommissie Kwaliteitszorg
15.15-16.00	Beoordelingsoverleg panel	Panel
16.00-16.45	Laatste gesprek opleidingsmanagement en terugkoppeling bevindingen	Opleidingsmanagement en andere betrokkenen bij de visitatie

Overzicht gesprekspartners proefvisitatie Docent Theater 17 en 18 september 2014

Onderdeel	Tijd	Naam gesprekspartner	Achtergrond gesprekspartner
Woensdag 17 september 2014			
Ontvangst en voorbereiding			
Opleidingsmanagement	09.00-10.00 uur	Anna Gerritsma Quinten Faust Rijnja	Afdelingshoofd Kunst en Educatie, docent 1e graad Studieleider docent Theater
		Ton Diepeveen	Instituutsdirecteur Educatie en Communicatie, drs. M.A. MBA
Gesprek I	15.15-16.00 uur	Kim Oosterhoff	1e jaars student (opleidingscommissie), Sociaal cultureel werker MBO
studenten		Mynthe de Jong	1e jaars student (opleidingscommissie), Sociaal cultureel werker MBO
		Sanne Roos Buurke	2e jaars student, Havo cultuur en maatschappij
		Leonieke de Groot	2e jaars student (vh opleidingscommissie), VWO natuur en gezondheid
		Leen van der Meiden	3e jaars student (vh opleidingscommissie), VWO natuur en gezondheid, RUG Kunst/cultuur & Media
		Tamar Kocken	3e jaars student (vh opleidingscommissie), Havo cultuur en maatschappij
		Ingrid den Elzen	3e jaars student, Havo natuur en gezondheid
		Janneke Bruggink	4e jaars student, master W.O.
gesprek II	16.15 - 17.00 uur	Elly vd Brand	docent 1e graad, vakdidactiek, jaar 1-3, vice secretaris examencommissie, toetscommissie
gehele opleiding		Martine van den Dool	docent 1e graad, stem, beweging & dans, jr 1-4, SLB, opleidingscommissie, kwaliteitscommissie
		Moos d'Herripon	docent BA, ontwerpend spel, theater maken & regisseren, jr 1-4
		Froukje van Houten	docent BA, communicatie, theater maken, regisseren, trainingsacteren, jr, 2-4, opleidingscommissie
		Antine Zijlstra	docent, Drs., interdisciplinair en toegepast onderzoek, kunstmarketing, jr 3 & 4, supervisie onderzoek
		Margarite Smit	docent, Drs., vakdidactiek, onderwijskunde, kunst algemeen, CKV, onderzoek, jr 2-4
		Quinten Faust Rijnja	docent 1e graad, spelen, regisseren, theatersport, cultureel ondernemen, jr 1-3, studieleider

17.45 - 18.30 uur AVONDVOORSTELLING STUDENTEN JAAR 1, 2 EN 3

Donderdag 18 september 2014

Presentaties studenten (afstuderenden) 09.30 - 10.00 uur

			Jaar van afstuderen
gesprek III	10.00 - 10.45 uur	Elise van der Laan	28-08-2012
Alumni/4e jaars		Tim Verbeek	04-07-2012
		Marit de Weerd	01-07-2013
		Laura Boes	5e jaars student (naar verwachting in 2014 afgestudeerd)
		Coco de Haas	5e jaars student (naar verwachting in 2014 afgestudeerd)
		Marion van der Bijl	4e jaars student
		Eva Pantelakis	Alumna, 2010
		Wendy Viel	Alumna, 2011
gesprek V	11.00 - 11.45 uur	Carlo Scheldwacht	Docent theater, Drs., spel, regisseren, onderzoeksvaardigheden, vz examencommissie
Toetsing en afstuderen		Froukje van Houten	Docent BA, trainingsacteren, regisseren, opleidingscommissie, coördinatie 4e jaar
		Bouke Oldenhof	Docent, Drs., onderzoeksvaardigheden
		Antine Zijlstra	Docent, Drs., interdisciplinair en toegepast onderzoek, kunstmarketing, supervisie onderzoek
		Anne Graswinckel	Externe assessor, 1e graad bevoegd, hoofd educatie bij Tryater
		Ton Kemp	Externe assessor, 1e graad bevoegd, eigen bedrijf, trainingsacteur
gesprek IV	13.30 - 14.00 uur	Antine Zijlstra	Drs. Promotieonderzoek, Onderzoeksprojecten in het veld: Kek, Raak-aanvraag
Lectoren/onderzoek		Lidwien van de Wijngaert	Lectoraat Social Media En Reputatiemanagement
		Rosemarijn Strubbe	Projectschrijver aanvraag Erasmus+ 'Arts & Water'
		Peter Joore	Dr.ir. J.P. (Peter) Joore, Lector Open Innovatie / Coördinerende Lector
		Anna Gerritsma	Afdelingshoofd Kunst en Educatie, docent 1e graad
gesprek IIV	14.15 - 15.15 uur	Quinten Faust Rijnja	Onderwijsvernieuwing, opleidingscommissie, docent 1e graad
Borging		Martine van den Dool	Opleidingscommissie, kwaliteitscommissie, docent 1e graad
		Carlo Scheldwacht	Vz examencommissie, drs.
		Elly van den Brand	Vice secretaris examencommissie, lid toetscommissie, docent 1e graad
		Ira Judkovskaja	Lid Werkveldadviescommissie, artistiek leider Tryater
		Zen Roorda	Lid Werkveldadviescommissie, lid theatergezelschap, freelancer, Alumnus 2011
		Wietske Wiersma	Kwaliteitszorg, docent 1e graad

laatste gesprek management en terugkoppeling	16.00 - 16.45 uur	Opleidingsmanage ment, geïnteresseerden	

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Basisinformatie

Samenstelling Werkveldadviescommissie docent Theater (2014)
Project Kunst en Cultuur (2012)
Basisgegevens opleiding (2014)
Beleidsnotitie Kunst- en Cultuureducatie samenwerking NHL en Hanze 2013-2015

Beoogde eindkwalificaties

Opleidingsprofiel Docent Drama (2004)
Kennisbasis en competentieprofiel docent Theater (2012)
Onderscheiden, verbinden, vernieuwen (HBO-raad 2010)
Focus op Toptalent (HBO-raad 2011)
Beleidsnotitie Internationalisering K&E (2013)
NHL Beleidsplan Internationalisering 2012-2015
Opleidingscompetentieprofiel docent Theater (2006)
Eindkwalificaties competenties en niveaus (2013)

Programma – beleid

Verantwoording vernieuwing K&E (2013)
Onderwijsconcept Kunst & Educatie (2013)
Curriculumhandleiding docent Theater (2013)
OER bachelor docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)
Studentenstatuut BA docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)
Onderwijsconcept en Onderwijsstandaards NHL: Ruimte binnen kaders (2010)
NHL Indicatoren voor praktijkgericht onderzoek (2011)

Programma – uitvoering

Curriculumoverzicht (2014-2015) (KR bijlage A)
Samenvatting curriculum docent Theater (2014-2015)
Leerlijn onderzoek tweedegraads lerarenopleidingen (2014)
Planning leerlijn onderzoek Kunst en Educatie (2014-2015)
Boekenlijsten docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)
Leerplanschema docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)
Beschrijving onderwijseenheden (Educator) jaar 1, 2 en 3 (2014-2015)
Modulehandleidingen 2014-2015 (via Blackboard)

Personeel

Personeelsplan Kunst en Educatie (2013)
HRM Beleidsplan NHL 2012-2015 (2012)
NHL Competentieprofiel docenten 2009
HRM-instrument 'Coachen, Beoordelen en Belonen' (2012)
Cyclus coachen, beoordelen en belonen, Gespreksformulier (2012)
IEC Meerjarenpersoneelsbeleid / plan-personeelsnotitie (2010)
NHL Professionaliseringsplan (2014)
Samenvattend overzicht docenten dTheater (2013-2014)
Overzicht examinatoren Kunst en Educatie (2014-2015)
Overzicht externe assessoren (2014-2015)

Voorzieningen

Meerjarenbeleidsplan Facilitaire Zaken en Huisvesting 2011-2015
Informatiebeleidsplan NHL 2012-2015
Studeren met een functiebeperking (informatiedossier via intranet)
NHL Learning center – cursusaanbod (via intranet)

Kwaliteitszorg - beleid

Jaarplannen K&E (2012, 2013 en 2014)
Overzicht Kwaliteitsinstrumenten K&E (2013) (KR bijlage B)
Overzicht Stakeholders en interne commissies docent Theater (2013) (KR bijlage C)
Kwaliteitsplan Kunst en Educatie (2013)
NHL Visie op kwaliteit (2010)
NHL Kader voor kwaliteitszorg onderwijs (2013)
NHL Jaarverslagen (2011 en 2012)

Kwaliteitszorg – overleg – (o.a. verslagen)

Overzicht commissies en werkgroepen K&E (2013-2014 en 2014-2015)
Afdelingsmanagementteam
Opleidingsteam (dTheater)
Examencommissie K&E
Toetscommissie K&E
Kwaliteitszorgcommissie K&E
Opleidingscommissie (dTheater)
Deelraad IEC
Werkgroep Onderzoek K&E
Werkgroep Didactiek K&E
Werkgroep Stage (dBKV en dTheater)
Werkgroep PR (dBKV en dTheater)
Werkgroep ICT (dBKV en dTheater)
Werkveldadviescommissie (dTheater)

Kwaliteitszorg - evaluatie medewerkers

Medewerkertevredenheidsonderzoek Rapportage K&E (2011 en 2013)
MTO Verbeterplan en Verbeterpunten (2012 en 2013)
Rapport HRM Teamonderzoek docent Theater (2013)

Kwaliteitszorg - evaluatie studenten

Nationale Studentenenquête factsheet dTheater (2012, 2013 en 2014)
Verbeteracties nav NSE en HBO monitor
Alumni- en werkveldonderzoek docent Theater (2014)

Kwaliteitszorg - evaluatie onderwijs

Periode-evaluaties (2013-2014)
Analyse eindwerken en eindniveau K&E (2014)

Kwaliteitszorg - accreditatie

Kritische Reflectie docent Theater (2014)
Rapportage midterm audit dTheater (2012)
Aandachtspunten uit midterm audit dTheater (2012)
Verbeterplan midterm audit dTheater (2012)
Verbeteracties docent Theater na rapport NQA 2008

Toetsing en eindniveau- beleid

Toetsbeleid NHL 2012-2015
NHL Kwaliteitscode Assessments (2008)
Toetsplan oude curriculum docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)
Toetsplan vernieuwde curriculum docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)

Toetsing en eindniveau - uitvoering

Programma van toetsing docent Theater (2013-2014 en 2014-2015)

Afstudeerhandleidingen docent Theater (2011-2012, 2012-2013, 2013-2014,2014-2015)

Overzicht van 33 afgestudeerden docent Theater (2011-2014)

Selectie van vier sets van afstudeerwerken (inclusief portfolio jaar 4)

Representatieve selectie van studentenwerk met beoordelingen

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

92607
108642
88931
102636
123722
97537
80803
117226
104701
96470
162205
199648
92104
117153
201685

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Docent Theater

Instelling: NHL Hogeschool

Visitatiedatum: 17 en 18 september 2014

Ondergetekende: ... Mevr. A.T. Gervitsma

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: ... Afdelingshoofd

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Gervitsma', written over a long horizontal line.

Datum: 22 - 8 - 2014

